

संविधानातील तरतुदीविषयी असाक्षर तसेच मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयांविषयी निरक्षर कुलगुरु

नामे डॉ. प्रमोद येवले : ४

- प्रा.बी.टी.देशमुख

माजी विधान परिषद सदस्य व महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाचे माजी अध्यक्ष

१. भारतीय संविधानातील तरतुदीप्रमाणे विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे रेग्युलेशन्स हे विद्यापीठीय उपविधानापेक्षा व राज्याच्या विधिनियमापेक्षा श्रेष्ठ असतात हे लक्षात आणून दिल्यानंतरसुद्धा ते मान्य न करणारी व्यक्ती, याबाबतीत मा.सर्वोच्च न्यायालयाने दिलेले अनेक निर्णय त्यांच्या लक्षात आणून दिलेले असतांना त्यांस न जुमानणारी व्यक्ती, यूजीसी रेग्युलेशन्स हे श्रेष्ठ आहेत हे मान्य करून राज्यशासनाने आपल्या विधिनियमामध्ये त्याप्रमाणे ताबडतोबच दुरुस्ती केलेली आहे ही गोष्ट लक्षात आणून दिल्यानंतरसुद्धा त्याकडे दुर्लक्ष करणारी व्यक्ती जर काही काळासाठी का होईना विद्यापीठाच्या कुलगुरु पदावर आरुढ झालेली असेल तर ते त्या विद्यापीठाचे दुर्दैवच म्हटले पाहिजे. अशा प्रकारच्या व्यक्तीच्या बुद्धीहीन वर्तनामुळे त्या विभागातील उच्च शिक्षणावर होणारे परिणाम निश्चितच घातक असतात. ते परिणाम विद्यापीठाला, विद्यार्थ्यांना व शिक्षकांना भोगावे लागतात.

२. भारतीय संविधानातील तरतुदींच्या व मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयांच्या विरोधात कुलगुरु वर्तन करीत असतील तर महाराष्ट्रातील शिक्षकांनी फक्त प्रेक्षक म्हणून बघत राहावे, अशी अपेक्षा करणे चुकीचे आहे. नागपूर विद्यापीठ शिक्षक संघाच्या कार्यकारी मंडळाने दिनांक १६ एप्रिल २०२३ रोजी झालेल्या बैठकीत “विद्यापीठीय उपविधानातील भारतीय संविधानाशी विसंगत असलेल्या तरतुदी विलुप्त करण्याबाबतचा ठराव” या विषयावरील एक ठराव संमत केला. पुढे हाच ठराव नुटाच्या आमसभेने दिनांक ७ मे २०२३ रोजी झालेल्या बैठकीमध्ये विषय क्रमांक ८५७ अन्वये संमत केला. एका बाजूला विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या रेग्युलेशन्सचे श्रेष्ठत्व मान्य करायला अमरावती विद्यापीठाचे कुलगुरु सतत नकार देतात व त्याचवेळी दुसऱ्या बाजूला राज्यशासनाने हे श्रेष्ठत्व मान्य करून तातडीने राज्याच्या अधिनियमामध्ये दुरुस्ती केली. दुरुस्ती न केल्यास अनेक नेमणुका न्यायालयात रद्द होण्याची शक्यता लक्षात घेऊन याबाबतची तातडी राज्यशासनाला इतकी वाटली की, राज्याच्या मा.राज्यपालांनी दिनांक २४ नोव्हेंबर २०२२ रोजी याबाबतचा अध्यादेश निर्गमित करून महाराष्ट्र विद्यापीठ कायद्यामध्ये यूजीसी रेग्युलेशन्सशी विसंगत असलेल्या तरतुदी दुरुस्त केल्या. इतकेच नव्हे तर विधीमंडळामध्ये विधेयक संमत करून या अध्यादेशाचे अधिनियमामध्ये रुपांतर झाले. हाच सन २०२३ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ६ होय. तो दिनांक ११ जानेवारी २०२३ पासून अंमलात आलेला आहे.

३. या अधिनियमान्वये (सन २०२३ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ६)

विद्यापीठ कायद्यातील यूजीसी रेग्युलेशन्सशी विसंगत असलेल्या तरतुदी दुरुस्त करण्यात आलेल्या आहेत. जानेवारी २०२३ पर्यंतचा हा घटनाक्रम लक्षात घेऊन ‘नुटा’चे अध्यक्ष व व्यवस्थापन परिषदेचे सदस्य डॉ.प्रवीण रघुवंशी यांनी अमरावती विद्यापीठाच्या मा.कुलगुरुंनी याबाबतची कार्यवाही पार पाडावी अशी विनंती करणारे पत्र दिनांक १७ एप्रिल २०२३ रोजी अमरावती विद्यापीठाला पाठविले. ते शब्दशः पुढीलप्रमाणे:-

“प्रा.डॉ.पी.बी.रघुवंशी,

सदस्य, व्यवस्थापन परिषद,

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

दिनांक : १७ एप्रिल २०२३

प्रति,

मा.कुलसचिव,

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

विषय : दिनांक २६ एप्रिल २०२३ रोजीच्या व्यवस्थापन परिषदेच्या सभेमधील विषय सूचीमध्ये ठराव समाविष्ट करण्याबाबत.

संदर्भ : सभेची सूचना क्र.संगाबाअवि/१/१२२/व्य.प./ए-४४५/२०२३ दिनांक १० एप्रिल २०२३

महोदय,

संदर्भाकित पत्रानुसार व्यवस्थापन परिषदेची नियमित सभा दिनांक २६ एप्रिल २०२३ रोजी आयोजित करण्यात आलेली आहे. सदर सभेच्या विषयसूचीमध्ये सोबत जोडलेला ठराव समाविष्ट करण्यात यावा, ही विनंती.

धन्यवाद.

आपला विश्वासू

प्रा.डॉ.पी.बी.रघुवंशी,

सदस्य, व्यवस्थापन परिषद,

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

सहपत्र : ठराव.”

४. प्रा.डॉ.पी.बी.रघुवंशी यांनी “विद्यापीठीय उपविधानातील भारतीय संविधानाशी विसंगत असलेल्या तरतुदी विलुप्त करण्याबाबतचा ठराव” आपल्या पत्रासोबत जोडलेला होता. हा ठराव सहपत्र : एक म्हणून सोबत प्रसूत केलेला आहे. (यापुढे उल्लेख ‘मूळ ठराव’ असा) या ठरावाच्या परिच्छेद १ व २ मध्ये

विद्यापीठीय उपविधान (subordinate legislation by the university), राज्याचे विधीविधान (state legislation) आणि संविधान (constitutional law) या तीन प्रकारांच्या उतरंडीमध्ये कोणत्या प्रकाराचे स्थान वरचे असेल हे मा.सर्वोच्च न्यायालयाने निश्चित करून दिल्यानंतरसुद्धा विधी विषयातील पदव्युत्तर वर्गाचे संचालन करणाऱ्या विद्यापीठाच्या प्रमुख पदी असलेल्या मा.कुलगुरुंच्या हे आकलनात येवू नये हे खेदजनक होय.

(सहपत्र चारचा परिच्छेद १(२)(B)(f) पहा)

भारतीय संविधानातील तरतुदी मा.कुलगुरुंच्या लक्षात आणून देण्यात आल्या होत्या व त्यानंतर परिच्छेद ३ व ४ मध्ये या तरतुदी अंमलात आणण्याबाबतच्या मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या अनेक निर्णयांचे दाखले या ठरावात नमूद करण्यात आले होते. घटनेतील ह्या तरतुदी व मा.सर्वोच्च न्यायालयाने याबाबत दिलेले निर्णय यांचा विचार करून राज्यशासनाने महाराष्ट्र विद्यापीठ कायद्यात तशी तातडीने दुरुस्ती केली आहे. याबाबतची तपशीलवार माहिती परिच्छेद ५ व ६ मध्ये दिलेली होती. मा.राज्यपालांचा हा अध्यादेश दिनांक २४ नोव्हेंबर २०२२ रोजीच्या महाराष्ट्र शासन राजपत्रामध्ये प्रकाशित झालेला आहे. अध्यादेशाचे रुपांतर आता विधिनियमामध्ये झालेले असून सन २०२३ चा हा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ६ असून तो दिनांक ११ जानेवारी २०२३ पासून अंमलात आलेला आहे ही गोष्टसुद्धा या ठरावान्वये मा.कुलगुरुंच्या लक्षात आणून देण्यात आलेली होती.

५. प्रा.डॉ.पी.बी.रघुवंशी यांचे उपरोक्त पत्र मिळाल्यानंतर एकतर विषयोक्त बाबींचे गांभीर्य मा.कुलगुरुंच्या लक्षात आल्यावर त्यांनी त्याबाबतीत जाणूनबुजून दुर्लक्ष केले असे म्हणावे लागेल किंवा त्यांचे बुद्धीवैभव अपुरे पडल्यामुळे हे गांभीर्य त्यांच्या लक्षातच आले नाही असे म्हणावे लागेल. खरे म्हणजे मा.सर्वोच्च न्यायालयाचे निर्णय व मा.सर्वोच्च न्यायालयाने घटनात्मक तरतुदींचा लावलेला अर्थ व त्याला राज्यशासनाने दिलेली मान्यता यामुळे त्या प्रकरणाचे गांभीर्य लक्षात घेऊन मा.कुलगुरुंनी व्यवस्थापन परिषदेची तातडीची बैठक बोलावून याबाबतीत निर्णय करणे आवश्यक होते. पण तसे त्यांनी केली नाही व व्यवस्थापन परिषदेच्या दिनांक २६ एप्रिल २०२३ रोजीच्या बैठकी समोर त्यांनी हा विषय ठेवला व स्वतःच त्या दिवशी त्यांनी हा विषय पुढच्या बैठकीत घेण्यात यावा अशी विनंती केली व त्याप्रमाणे शेवटी हा विषय दिनांक ६ जून २०२३ रोजीच्या बैठकीमध्ये विचारार्थ घेण्यात आला. त्या दिवशी विषय क्रमांक ४६ अन्वये व्यवस्थापन परिषदेने हा ठराव विचारात घेतला व संमत केला. त्यादिवशीच्या व्यवस्थापन परिषदेच्या बैठकीचे कार्यवृत्त शब्दशः सहपत्र : दोन म्हणून सोबत प्रसृत केलेले आहे.

६. विद्यापीठ कायद्यातील “कलम १२(६) अंतर्गत याबाबतची कार्यवाही करण्यात येईल व प्राधिकरणाच्या पुढील सभेत ठेवण्यात येईल” असे मा.कुलगुरुंनी आपले मत नोंदविले. “At the earliest opportunity” ही विरोधाची कारणे (reasons to be recorded in writing) लेखी स्वरूपात व्यवस्थापन परिषदेसमोर ठेवली पाहिजेत असे कायद्याच्या कलम १२(६) मध्येच बंधन आहे. तसे त्यांनी केले नाही. इतकेच नव्हे तर पुढे झालेल्या दिनांक २२ जून २०२३, २४ जुलै २०२३, ९ ऑगस्ट २०२३ तसेच १५ सप्टेंबर २०२३ रोजीच्या व्यवस्थापन परिषदेच्या बैठकीसमोरसुद्धा त्यांनी कारणे नमूद करणारे लेखी निवेदन ठेवले नाही. दिनांक ९ ऑक्टोबर २०२३ रोजी होऊ घातलेल्या व्यवस्थापन परिषदेच्या बैठकीसमोर नियमानुसार प्रसृत करण्यात आलेल्या कामकाजाच्या कागदपत्रांमध्ये व्यवस्थापन परिषदेच्या सहपत्रांची पुस्तिका क्रमांक २२ मधील पृष्ठ G-७७४८ वर मूळ ठरावावर करण्यात आलेली कार्यवाही म्हणून “व्य.प.निर्णयाच्या अनुषंगाने पुढील कार्यवाही सुरू आहे” एवढे एकच वाक्य नमूद करण्यात आलेले होते. मा.कुलगुरुंची ही कृती सरळ सरळ कायद्याच्या विरोधात होती. अशाप्रकारचे वेकायदेशीर वर्तन ते एक तर जाणूनबुजून करीत होते किंवा ते वर्तन त्यांच्या निष्काळजीपणाच्या सवयीचे प्रतिनिधीत्व करीत होते.

७. नियमाप्रमाणे दिनांक ९ ऑक्टोबर २०२३ रोजीच्या व्यवस्थापन परिषदेच्या बैठकीची कागदपत्रे रवाना झाली त्यामध्ये अशा प्रकारची कारणे मा.कुलगुरुंनी नमूद केलेली नव्हती. मात्र कोणीतरी त्यांना हे संपूर्णपणे वेकायदेशीर आहे असा सल्ला दिल्यामुळे कागदपत्रे पाठविण्याची नियमाप्रमाणे वेळ निघून गेल्यानंतर का होईना त्यांनी याबाबतची सहा कारणे नमूद असलेले एक टिपण व्यवस्थापन परिषदेच्या कामकाज पत्रिकेच्या पृष्ठ १२६ वर प्रसृत केले. त्यामध्ये क्रमांक (i) ते (vi) अशी एकूण सहा कारणे नमूद करण्यात आलेली होती. मूळ ठरावाशी

असहमत होण्याची कारणे नमूद असलेले त्यांचे निवेदन सोबत सहपत्र : तीन म्हणून प्रसृत केलेले आहे.

८. व्यवस्थापन परिषदेमध्ये हा विषय जेव्हा चर्चेसाठी आला त्यावेळेला हा महत्त्वाचा विषय असल्यामुळे नियमाप्रमाणे (ठरलेल्या वेळेच्या आत न करता) ही कारणे उशिराने प्रसृत करण्यात आली ही तांत्रिक बाब लक्षात न घेता मा.कुलगुरुंनी नमूद केलेल्या कारणांबाबत व्यवस्थापन परिषदेने प्रत्येक मुद्यावर आपले मत नोंदविले. त्यानंतर “व्यवस्थापन परिषदेने संमत केलेल्या ठरावाची (Item No. 46 of 2023) अंमलबजावणी करण्यास मा.कुलगुरुंनी नकार देण्याची कारणे विचारात घेणे” या विषयावरील एक तपशीलवार निवेदन डॉ.पी.बी.रघुवंशी यांनी व्यवस्थापन परिषदेच्या काही सदस्यांशी विचारविनिमय करून तयार केलेले, कुलगुरुंनी नमूद केलेल्या कारणांना मुद्देनिहाय उत्तरे देणारे, हे तपशीलवार निवेदन व्यवस्थापन परिषदेसमोर मांडले व सभागृहाने ते संमत केले. हे निवेदन सहपत्र : चार म्हणून सोबत प्रसृत केलेले आहे.

९. या निवेदनामध्ये मा.कुलगुरुंनी नमूद केलेली सहाही कारणे कशी निरर्थक आहे याबाबतची माहिती तपशीलवारपणे नमूद करण्यात आलेली होती व शेवटी परिच्छेद १० मध्ये व्यवस्थापन परिषदेने आपला निर्णय नमूद केला. तो शब्दशः पुढीलप्रमाणे :-

“दिनांक ६ जून २०२३ रोजीच्या व्यवस्थापन परिषदेच्या बैठकीमध्ये विषय क्रमांक ४६ अन्वये या व्यवस्थापन परिषदेने संमत केलेल्या ठरावाची अंमलबजावणी न करण्या संदर्भात मा.कुलगुरुंनी जी कारणे नमूद केली ती या व्यवस्थापन परिषदेने तपशीलवार व काळजीपूर्वक विचारात घेतली व विचारांती पुढीलप्रमाणे निर्णय घेण्याचे ठरविण्यात येत आहे. :-

(१) पूर्ण विचारांती मूळ ठराव मागे घेण्याविषयी मा.कुलगुरुंनी केलेली विनंती अमान्य करण्यात येत आहे.

(२) भारतीय संविधानातील तरतुदी व मा.सर्वोच्च न्यायालयाचे निर्णय लक्षात घेता यूजीसी रेग्युलेशन्सचे श्रेष्ठत्व मान्य करण्याची जी प्रत्यक्ष कृती राज्यशासनाने केलेली आहे ती कृती म्हणजे २४ नोव्हेंबर २०२२ रोजी मा.राज्यपालांनी काढलेला अध्यादेश व ११ जानेवारी २०२३ रोजी अंमलात आलेला सन २०२३ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ६ या नुकत्याच घडलेल्या घटना मा.कुलगुरुंच्या लक्षात आणून देण्यात आलेल्या असल्यामुळे, तत्परतेने कार्यवाही न केल्यास होणारे संभाव्य अराजक लक्षात घेऊन मा.कुलगुरुंनी विद्यापीठ कायद्याच्या कलम १२(८) नुसार तातडीने रेग्युलेशन्सशी सुसंगत निदेश निर्गमित करावेत अशी त्यांना विनंती करण्यात येत आहे.

(३) परिनियम तयार करण्याची कार्यवाही सुद्धा तातडीने हाती घ्यावी असाही निर्णय घेण्यात येत आहे.

व्यवस्थापन परिषदेने संमत केलेले सदरहू निवेदन सहपत्र : चार म्हणून प्रसृत केलेले आहे.

१०. व्यवस्थापन परिषदेने संमत केलेले हे निवेदन काळजीपूर्वक वाचले तर कुलगुरुंनी प्रसृत केलेली व्यवस्थापन परिषदेच्या निर्णयाची अंमलबजावणी करण्यास नकार देण्याची सहा कारणे त्या निवेदनामध्ये समाविष्ट असून प्रत्येक मुद्यावर मुद्देनिहाय व्यवस्थापन परिषदेचे काय मत आहे? हे व्यवस्थापन परिषदेने नमूद केलेले आहे. महाराष्ट्र शासनाचे काही निदेश असतील तर त्यांचे पालन करणे हे विद्यापीठाचे कर्तव्य आहे अशा अर्थाचे विद्यापीठ कायद्यातील कलम उद्धृत करून आपले काम संपत नाही तर हे निदेश विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या रेग्युलेशन्सच्या विरोधात असतील तर काय करावे? हा खरा प्रश्न आहे हे कुलगुरुंच्या लक्षात आले नाही असे दिसून येते. व्यवस्थापन परिषदेने रेग्युलेशन्सची अंमलबजावणी करणे तुमच्यावर बंधनकारक आहे ही गोष्ट लक्षात आणून दिल्यानंतरसुद्धा कुलगुरुंनी त्यांचा दुराग्रह कायम ठेवला. विद्यापीठाच्या क्षेत्रामध्ये निरनिराळ्या स्तरावर शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांच्या

The law made by Parliament, whether passed before or after the law made by the Legislature of such State, or, as the case may be, the existing law, shall prevail and the law made by the Legislature of the State shall, to the extent of the repugnancy, be void.

(सहपत्र एकचा परिच्छेद २ पहा)

भारतीय संविधानातील ही तरतूद कुलगुरुंच्या लक्षात आणून दिली तरी ते लक्षात घ्यायला तयार नाहीत

नेमणुकीबाबत राज्यशासनाच्या निदेशांचे पालन करणे आवश्यक आहे. रेग्युलेशन्सच्या विरोधात जर हे निदेश असतील तर कुलगुरुंची नेमणूक सुद्धा रद्द होते व गुजरातमध्ये तशी ती रद्द करण्यात आली ही गोष्टसुद्धा व्यवस्थापन परिषदेने त्यांच्या लक्षात आणून दिल्यानंतरसुद्धा कुलगुरुंनी आपली भूमिका बदलली नाही.

११. नकाराची कारणे नमूद करतांना विद्यापीठ कायद्यातील कलम ५(१२) कुलगुरुंनी दाखविले आहे. हे कलम शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांच्या नेमणुकीविषयी आहे ही गोष्ट व्यवस्थापन परिषदेने त्यांच्या लक्षात आणून दिली. निवड आणि नेमणुकांच्याच बाबतीत बोलायचे झाल्यास, अनेक दिवसांपासून मंत्रालयातील सूत्रधार जागा भरू देत नाहीत. जागा भरण्याची परवानगी दिली, वृत्तपत्रात जाहिराती आल्यात व त्यानंतर या प्रक्रियेला या सूत्रधारांनी स्थगिती दिली असा प्रकार महाविद्यालयात व विद्यापीठात अनेक ठिकाणी घडलेला आहे. ही या सूत्रधारांची मनमानी आहे व ती रेग्युलेशन्सच्या विरोधात आहे हे कुलगुरुंच्या लक्षात येत नसेल तर ते तरुण उमेदवारांचे दुर्भाग्य होय. रेग्युलेशन्सप्रमाणे ९० टक्के जागा भरल्याच पाहिजेत हे बंधन आहे.

१२. एका बाजूला विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे रेग्युलेशन्स आणि शासननिर्णय यामध्ये विरोधाभास असल्यास काय करावे? हे जसे कुलगुरुंना कळलेले नाही तसेच शासनाच्या अधिकृत कागदपत्रांतून शासनाचे दोन दृष्टिकोन किंवा दोन धोरणे समोर येत असतील तर त्यांच्यापैकी कोणत्या धोरणाची अंमलबजावणी करावी हे सुद्धा कुलगुरुंच्या लक्षात आले नाही. व्यवस्थापन परिषदेने याबाबतीत पुढील शब्दात मताभिव्यक्ती केली :-

“(d) दोन मधून निवड करण्याबाबत कायद्याची सुस्थापित स्थिती पुढीलप्रमाणे आहे :- Where sections of enactment contain two provisions and the second provision is repugnant in any way to the first, the second provision must prevail for it stands last in the enactment and speaks the last intention of the makers.”

कुलगुरुंनी उपस्थिती केलेली सहाही कारणे, व्यवस्थापन परिषदेची त्या प्रत्येकावरील मताभिव्यक्ती ही मुळातून वाचण्यासारखी आहेत व त्यामुळे ते निवेदन सोबत **सहपत्र : चार** म्हणून प्रसृत केलेले आहे. हे निवेदन लक्षात घेऊन व्यवस्थापन परिषदेने घेतलेला निर्णय सोबत **सहपत्र : पाच** म्हणून प्रसृत केलेला आहे.

१३. कुलगुरुंची कारणे व त्यावर व्यवस्थापन परिषदेची मताभिव्यक्ती विचारात घेऊनही जर मतभेद कायम राहत असतील तर व्यवस्थापन परिषदेचे मत हे कसे अयोग्य आहे याबाबतची कारणे लेखी स्वरूपात नमूद करून आठ दिवसांच्या आत मा.राज्यपालांकडे कुलगुरुंनी पाठविणे आवश्यक असते. दिनांक १४ ऑक्टोबर २०२३ रोजी मतभेद कायम असल्याचे पत्र कुलगुरुंनी मा.कुलपतींकडे पाठविले. खरे म्हणजे एक एका मुद्यांबाबत कुलगुरुंनी नमूद केलेले कारण, त्यावर व्यवस्थापन परिषदेची मताभिव्यक्ती व व्यवस्थापन परिषदेचे मत आपल्याला का मान्य नाही याबाबतचे कुलगुरुंचे अभिमत त्यांनी मा.राज्यपालांना पाठविणे आवश्यक होते. कायद्यात तसे नमूद आहे. पण त्यांनी एकाही मुद्यावरील व्यवस्थापन परिषदेची मताभिव्यक्ती खोडून काढलेली नाही व तसे मा.राज्यपालांना कळविले नाही असे दिसून येते. जुनीच कारणे त्यांनी पुन्हा उधृत केलेली आहेत. मा.कुलगुरुंचे हे दिनांक १४ ऑक्टोबर २०२३ रोजीचे पत्र सोबत **सहपत्र : सहा** म्हणून प्रसृत केलेले आहे.

१४. विद्यापीठाच्या स्तरावर याबाबतीत झालेली कार्यवाही लक्षात घेता कुलगुरुंचे टोकाचे बेकायदेशीर वर्तन नमूद करणाऱ्या पुढील घटना लक्षात घेण्यासारख्या आहेत.

(१) व्यवस्थापन परिषदेचे सदस्य डॉ.प्रवीण रघुवंशी यांनी दिनांक १७

एप्रिल २०२३ रोजी “विद्यापीठीय उपविधानातील भारतीय संविधानाशी विसंगत असलेल्या तरतुदी विलुप्त करण्याबाबतचा ठराव” या मथळ्याखालील जो ठराव पाठविला त्याचे गांभीर्य कुलगुरुंच्या लक्षात आले नाही.

(२) मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयांचा भंग, भारतीय संविधानातील तरतुदींचा भंग व राज्यशासनाने घेतलेल्या अद्यावत भूमिकेचा भंग या ठरावाने लक्षात आणून दिल्यानंतर त्यांनी व्यवस्थापन परिषदेची तातडीची बैठक बोलावून निर्णय करणे आवश्यक होते पण तसे त्यांनी केले नाही.

(३) त्यानंतर दिनांक २६ एप्रिल २०२३ रोजीच्या व्यवस्थापन परिषदेच्या बैठकीसमोर त्यांनी हा विषय ठेवला पण त्यावर चर्चा होऊ दिली नाही. पुढच्या बैठकीपर्यंत तो विषय तहकूब करण्यात यावा अशी स्वतः विनंती केली. या विषयाचे गांभीर्य त्यांच्या लक्षात आले नाही एवढाच त्याचा अर्थ आहे.

(४) पुढे म्हणजे दिनांक ६ जून २०२३ रोजीच्या बैठकीमध्ये डॉ.प्रवीण रघुवंशी यांचा ठराव चर्चेसाठी आला. व्यवस्थापन परिषदेने तो संमत केला. मात्र खुद्द मा.कुलगुरुंनी त्याला विरोध नोंदविला व अशा ठरावाची अंमलबजावणी करण्यास कलम १२(६) प्रमाणे आपण नकार देत आहोत असे व्यवस्थापन परिषदेला सांगितले व तसे कार्यवृत्तात नमूद केले.

(५) अशा ठरावाला विरोध करण्याची त्यांची कृती ही घटनेच्या कलम २५४ च्या विरोधात आहे, मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयाच्या विरोधात व राज्यशासनाच्या अद्यावत भूमिकेच्या विरोधात होती व त्यामुळे ते त्यांचे वर्तन संपूर्णपणे बेकायदेशीरपणाचे होते.

(६) व्यवस्थापन परिषदेने घेतलेल्या निर्णयाची अंमलबजावणी करण्यास कुलगुरु नकार देत असतील तर कलम १२(६) प्रमाणे त्यांना तसे अधिकार आहेत पण त्याबाबतची कारणे at the earliest opportunity त्यांनी व्यवस्थापन परिषदेसमोर ठेवली पाहिजे अशी कायद्यातच तरतूद आहे. पण त्यांनी तसे केले नाही. त्यांचे हे कृत्य पूर्णपणे बेकायदेशीरपणाचे होते.

(७) At the earliest opportunity ला त्यांनी कारणे व्यवस्थापन परिषदेसमोर ठेवली नाहीत. पुढे झालेल्या व्यवस्थापन परिषदेच्या दिनांक २२ जून २०२३, २४ जुलै २०२३, ९ ऑगस्ट २०२३ तसेच १६ सप्टेंबर २०२३ रोजीच्या बैठकीसमोर त्यांनी ही कारणे ठेवली नाहीत. त्यांचे हे कृत्य संपूर्णपणे बेकायदेशीरपणाचे होते.

(८) दिनांक ९ ऑक्टोबर २०२३ रोजीच्या बैठकीत नियमानुसार ही कारणे प्रसृत केली नाही व बऱ्याच उशीराने नियमबाह्य पद्धतीने सहा कारणे प्रसृत करण्यात आली.

(९) विषयाचे महत्त्व लक्षात घेता त्यांनी नियमबाह्य पद्धतीने कारणे प्रसृत केलेली असली तरी व्यवस्थापन परिषदेने ती विचारात घेऊन एक एका मुद्याला तपशीलवारपणे उत्तरे देणारे “व्यवस्थापन परिषदेने संमत केलेल्या ठरावाची (Item No. 46 of 2023) अंमलबजावणी करण्यास मा.कुलगुरुंनी नकार देण्याची कारणे विचारात घेणे” या मथळ्याचे एक निवेदन विचारात घेतले व संमत केले.

(१०) वस्तुतः मतभेद कायम राहिले असतील तर प्रत्येक मुद्याबाबत त्यांचे कारण, त्यावर व्यवस्थापन परिषदेची मताभिव्यक्ती व त्यानंतर कुलगुरुंचे अभिमत नमूद करून ते त्यांनी राज्यपालांकडे पाठविणे आवश्यक होते पण तसे त्यांनी केले नाही व आपली मूळ कारणेच त्यांनी पुन्हा उधृत केलेली आहेत.

सारांश काय तर विधी विभागाचे पदव्युत्तर शिक्षण देणाऱ्या विद्यापीठाचे कुलगुरु भारतीय संविधानातील तरतुदीविषयी पूर्णपणे असाक्षर आहेत, मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयाचे स्थान काय आहे याविषयीसुद्धा ते पूर्णपणे निरक्षर आहेत हे पहाण्याची खेदजनक स्थिती उच्च शिक्षण क्षेत्रासमोर ठाकलेली आहे.

Therefore, when the appointment of respondent No.4 is found to be contrary to the UGC Regulations, 2018 and the UGC Regulations are having the statutory force, we are of the opinion that this is a fit case to issue a writ of quo warranto and to quash and set aside the appointment of respondent No.4 as the Vice Chancellor of the SP University.

(सहपत्र एकचा परिच्छेद ४ (iv) पहा)

मा.सर्वोच्च न्यायालयाचा हा निर्णय कुलगुरुंच्या लक्षात आणून दिला तरी ते दुरुस्त व्हायला तयार नाहीत

सहपत्र एक

(डॉ प्रवीण रघुवंशी यांनी मांडलेला मूळ ठराव : परिच्छेद ४ पहा)

विद्यापीठीय उपविधानातील भारतीय संविधानाशी विसंगत असलेल्या तरतुदी विलुप्त करण्याबाबतचा ठराव

ज्याअर्थी भारतीय संविधान अस्तित्वात आले त्या दिवसापासून “**Co-ordination and determination of standards in institutions for higher education or research and scientific and technical institutions.**” हा विषय घटनेच्या सातव्या परिशिष्टातील केंद्रसूचीमध्ये समाविष्ट आहे. (Entry 66 in the Union List i.e. List I of Seventh Schedule of the Constitution of India.) केंद्र सूचित असलेल्या विषयाबाबत विधिविधानाचे अधिकार क्षेत्र हे संसदेलाच (म्हणजे केंद्रशासनाला) असेल अशी घटनेच्या कलम २४६ मध्ये तरतूद आहे. ती पुढीलप्रमाणे:- **“246. Parliament has exclusive power to make laws with respect to any of the matters enumerated in List I in the Seventh Schedule (in the Constitution referred to as the “Union List”)”** संविधानाने दिलेल्या या अधिकाराचा वापर करून केंद्राने “विद्यापीठ अनुदान आयोग अधिनियम १९५६” हा कायदा पारित केला. या कायद्याच्या २६ व्या कलमान्वये रेग्युलेशन करण्याचे अधिकार विद्यापीठ अनुदान आयोगाला प्रदान करण्यात आलेले आहेत. या अधिकारांचा वापर करून विद्यापीठ अनुदान आयोगाने पारित केलेले **“UGC REGULATIONS 2018”** हे अंमलात आले असून ते **“The Gazette of India Extraordinary : Part III : Section 4”** मध्ये दिनांक १८ जुलै २०१८ रोजी प्रकाशित झालेले आहेत. **“UGC Regulations on minimum qualifications for appointment of teachers and other academic staff in universities and colleges and measures for the maintenance of standards in Higher Education, 2018”** असा त्याचा मथळा आहे; आणि;

(२) ज्याअर्थी **“25. Education, including technical education, medical education and universities,”** हा विषय भारतीय संविधानाच्या सातव्या परिशिष्टात समवर्ती सूची या तिसऱ्या सूचीमध्ये २५ व्या क्रमांकावर समाविष्ट आहे. समवर्ती सूचीतील विषयावर कायदे करण्याचा व कारभार करण्याचा अधिकार केंद्रशासन व राज्यशासन या दोघांनाही असेल, मात्र त्यात विसंगती निर्माण झाल्यास संविधानाच्या खंड २५४ मधील व्यवस्था लागू होईल. कलम २५४ पुढीलप्रमाणे :-

“254. (1) If any provision of a law made by the Legislature of a State is repugnant to any provision of a law made by Parliament which Parliament is competent to enact, or to any provision of an existing law with respect to one of the matters enumerated in the Concurrent List, then, subject to the provisions of clause (2), the law made by Parliament, whether passed before or after the law made by the Legislature of such State, or, as the case may be, the existing law, shall prevail and the law made by the Legislature of the State shall, to the extent of the repugnancy, be void.” आणि;

(३) ज्याअर्थी मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या अनेक निर्णयांनी याबाबतची स्थिती स्पष्ट केलेली आहे. ज्येष्ठ शास्त्रज्ञ व विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे माजी अध्यक्ष डॉ.यशपाल यांनी याचिकाकर्ते म्हणून सर्वोच्च न्यायालयामध्ये दाखल केलेल्या याचिका प्रकरणी (Prof. Yashpal and another, Petitioners v. State of Chattisgarh and others... Respondents.) मा.सर्वोच्च न्यायालयाने दिलेल्या निर्णयाच्या परिच्छेद ३२ मध्ये मा.सर्वोच्च न्यायालयाने पुढीलप्रमाणे निष्कर्ष नोंदविला आहे:-

“32. Any State legislation which stultifies or sets at naught an enactment validly made by Parliament would be wholly ultra vires. We are fortified in our view by a Constitution Bench decision in R. Chitralakha v. State of Mysore AIR 1964

SC 1823 where power of the State under Entry 11 List II (as it then existed), and Entry 25 List III qua Entry 66 List I came up for consideration.” (AIR 2005 SUPREME COURT 2026) आणि;

(४) ज्याअर्थी दिनांक ३ मार्च २०२२ रोजी Writ Petition (Civil) No.1525 OF 2019; Gambhirdan K Gadhvi VERSUS The State of Gujarat & Ors. या प्रकरणी राज्यशासनांना व विद्यापीठांना यूजीसी रेग्युलेशनबाबतची सांविधिक स्थिती स्पष्ट करणारा एक महत्त्वपूर्ण निर्णय मा.सर्वोच्च न्यायालयाने दिलेला आहे. गुजरात राज्यशासनाचा कायदा (सरदार पटेल युनिव्हर्सिटी ॲक्ट, १९५५) व विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे रेग्युलेशन्स यामध्ये विसंगती असेल तर विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या रेग्युलेशन्समधील तरतुदी वरचढ ठरतील व त्याप्रमाणे कारवाई करावी लागेल, राज्यशासनाच्या कायद्यातील अशा तरतुदी प्रतिकूलतेच्या व्याप्ती पुरत्या शुन्य होतील, अशाप्रकारचा स्पष्ट निर्णय मा.सर्वोच्च न्यायालयाने या प्रकरणात दिलेला आहे. गुजरात प्रकरणी दिलेल्या मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या या निर्णयात पुढीलप्रमाणे “कायद्याचा अंतिम शब्द” निश्चित करून दिला आहे:-

(i) राज्यसरकार आणि त्या राज्यातील विद्यापीठे यांना विद्यापीठ अनुदान आयोग रेग्युलेशन्स २०१० व २०१८ यांचे पालन करणे बंधनकारक आहे, असे स्पष्टपणे या निर्णयाच्या परिच्छेद ११.४ मध्ये नमूद करण्यात आलेले आहे. ते पुढील शब्दात :- “Therefore, the State of Gujarat and the universities thereunder including the SP University are bound to follow UGC Regulations, 2010 and UGC Regulations, 2018.”

(ii) राज्यशासनाच्या विद्यापीठ कायद्यातील तरतुदी ह्या विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या रेग्युलेशन्सच्या विरोधात आहेत असे स्पष्टपणे या निर्णयात नमूद आहे आणि राज्यशासनावर व राज्यातील विद्यापीठांवर विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे रेग्युलेशन्स हे बंधनकारक आहेत असेही या निर्णयाच्या परिच्छेद १२.२ मध्ये मा.सर्वोच्च न्यायालयाने नमूद केलेले आहे. ते पुढील शब्दात :- “Thus, the provisions of the SPU Act, 1955/provisions under the State legislation are just contrary to the UGC Regulations, 2010/2018, which, as observed hereinabove, are binding on the State Government and the universities thereunder.” (iii) कुलगुरुंची ही नेमणूक विद्यापीठ अनुदान आयोग रेग्युलेशन्स २०१८ च्या विरोधात आहे असे आमच्या लक्षात आले आहे असे या निर्णयाच्या परिच्छेद १५ मध्ये नमूद केलेले आहे. ते पुढील शब्दात:- “Thus, we find that the appointment of respondent No.4 is contrary to the UGC Regulations, 2018.”

(iv) सरदार पटेल विद्यापीठाच्या कुलगुरुंची नेमणूक ही विद्यापीठ अनुदान आयोग रेग्युलेशन्स २०१८ चा भंग करून करण्यात आलेली आहे त्यामुळे ही नेमणूक रद्दवातल ठरविण्यात येत आहे, असे या निर्णयाच्या परिच्छेद १५ मध्ये पुढील शब्दात नमूद करण्यात आलेले आहे. :- **“Therefore, when the appointment of respondent No.4 is found to be contrary to the UGC Regulations, 2018 and the UGC Regulations are having the statutory force, we are of the opinion that this is a fit case to issue a writ of quo warranto and to quash and set aside the appointment of respondent No.4 as the Vice Chancellor of the SP University.”** (v) विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे रेग्युलेशन्स आणि राज्याच्या विद्यापीठ कायद्यातील तरतुदी यामध्ये विसंगती असेल तर घटनेच्या कलम २५४ नुसार रेग्युलेशन्सप्रमाणे कारवाई करावी लागेल असेही या निर्णयाच्या परिच्छेद १५ मध्ये स्पष्टपणे नमूद केलेले आहे. ते पुढील शब्दात :- “UGC Regulation becomes part of the Act. In case of any conflict between State legislation and Central legislation, Central legislation shall prevail by applying the rule/

principle of repugnancy as enunciated in Article 254 of the Constitution as the subject 'education' is in the Concurrent List (List III) of the Seventh Schedule of the Constitution." आणि;

(५) ज्याअर्थी गुजराथ मधील प्रकरणांमध्ये मा.सर्वोच्च न्यायालयाने उपरोक्त निर्णय दिल्यानंतर राज्यशासनाच्या शासननिर्णयातील तरतुदी तर सोडाच, पण राज्यशासनाच्या कायद्यातील तरतुदी या रेग्युलेशनच्या विरोधात असतील तर त्या जिवंत राहू शकणार नाहीत, ही गोष्ट लक्षात आल्याने अनेक राज्यांमध्ये कुलगुरुंच्या नेमणुका एकामागोमाग रद्द होवू लागल्या. महाराष्ट्र शासनाने याबाबतील कुलगुरु आणि प्र-कुलगुरु यांची निवड समिती व पात्रता याबाबत विद्यापीठ कायद्यात असलेल्या तरतुदी रेग्युलेशनशी विसंगत असल्यामुळे त्या दुरुस्त करून रेग्युलेशनशी सुसंगत करण्याचा निर्णय घेतला. अनेक ठिकाणी कुलगुरुंच्या नेमणुका होऊ घातल्या असल्यामुळे शासनाला ही बाब स्वाभाविकपणे निकडीची वाटली व ताबडतोब कायद्यात दुरुस्ती करणारा अध्यादेश काढण्यात आला. हा अध्यादेश गुरुवार, दिनांक २४ नोव्हेंबर २०२२ च्या महाराष्ट्र शासन राजपत्राच्या असाधारण भाग ८ मध्ये प्रकाशित करण्यात आला असून त्या अध्यादेशाच्या उद्देशपत्रिकेत परिच्छेद ३, ४ व ५ मध्ये पुढीलप्रमाणे नमूद आहे:-

"3. The Supreme Court has recently in the cases of **Gambhirdan K Gadhvi v/s State of Gujarat & Ors. (Writ Petition (Civil) No. 1525 of 2019) and Professor (Dr.) Sreejith P.S. v/s Dr. Rajasree M.S. & Ors. (Civil Appeal Nos. 7634-7635 of 2022)**, held that the eligibility criteria and appointment of Vice-Chancellor shall be always as per the relevant **UGC Regulations and the State Act if not on a par with the UGC Regulations must be amended to bring it on a par with the applicable UGC Regulations and until then it is the applicable UGC Regulations that shall prevail.**

4. The terms of Vice-Chancellors and Pro-Vice-Chancellors of certain universities in the State have already expired and new appointments are due.

5. In view of above, the existing provisions regarding appointments of Vice-Chancellors and Pro-Vice-Chancellors contained in the said **State Acts relating to universities needs to be amended suitably so as to make them in consonance with the UGC Regulations.**" या अध्यादेशाचे आता अधिनियमामध्ये रुपांतर झाले असून सन २०२३ चा महाराष्ट्राचा अधिनियम क्रमांक ६ असे त्याचे क्रमांकन झाले आहे. हा अधिनियम दिनांक ११ जानेवारी २०२३ रोजी महाराष्ट्र शासन राजपत्राच्या असाधारण भाग क्रमांक ६ मध्ये प्रसृत करण्यात आला आहे. आणि;

(६) ज्याअर्थी महाराष्ट्र शासनाच्या उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाने दिनांक ८ मार्च २०१९ रोजी २०१८ च्या रेग्युलेशनची अंमलबजावणी करणारा शासननिर्णय (No. Misc-2018/C.R.56/18/UNI-1) निर्गमित केला. या शासननिर्णयात काही तरतुदी या विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या रेग्युलेशनशी विसंगत आहेत. परिणियम तयार करायला वेळ लागेल म्हणून सर्वच विद्यापीठांच्या मा.कुलगुरुंनी याबाबत विद्यापीठ कायद्याच्या कलम १२(८) ने दिलेल्या अधिकाराचा वापर करून निदेश (Directions) निर्गमित केले. या निदेशांमध्ये काही बाबी विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या रेग्युलेशनशी विसंगत आहेत. उदाहरण म्हणून नमूद करावयाचे झाल्यास संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठाच्या मा.कुलगुरुंनी दिनांक २ एप्रिल २०१९ रोजी निर्गमित केलेल्या सन २०१९ च्या निदेश क्रमांक ८ च्या परिच्छेद ४ मध्ये "विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे २०१८ चे रेग्युलेशन व शासननिर्णय यामध्ये विसंगती असल्यास शासननिर्णयाप्रमाणे कारवाई करावी" अशा अर्थाची तरतूद आहे. ही तरतूद भारतीय संविधानातील तरतुदींच्या विरोधात आहे व मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या अनेक निर्णयांच्या विरोधात आहे.

(७) त्याअर्थी हे सभागृह, भारतीय संविधानाच्या कलम २५४ चा सतत होत असलेला भंग व मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयाची सतत होणारी अवहेलना करण्याचा विद्यापीठाकडून होत असलेला अपराध टाळण्याच्या दृष्टीने, अमरावती विद्यापीठाच्या मा.कुलगुरुंनी यापूर्वी दिनांक २ एप्रिल २०१९ रोजी निर्गमित केलेले सन २०१९ चे निदेश क्रमांक ८ हे रद्द करावेत व संविधानातील तरतुदीशी सुसंगत व सर्वोच्च न्यायालयाने कायद्याचा निश्चित केलेला अर्थ लक्षात घेता

"If any provision of a **Government Resolution**¹ is repugnant to any provision of the UGC Regulations 2018² then the

provision of **UGC Regulation 2018**² shall prevail and provision in the Government Resolution¹ shall, to the extent of the repugnancy, be void." अशी तरतूद समाविष्ट असलेले निदेश निर्गमित करावे, अशी अमरावती विद्यापीठाच्या मा.कुलगुरुंना विनंती करित आहे.

NOTES

1. "Govt. Resolution" means "Govt. Resolution No. Misc.2018/C.R.56/18/UNI-I dated 8 th March, 2019 of Govt. of Maharashtra, Higher & Technical Education Department," as amended from time to time here-in-before referred to as Govt. Resolution.

2. "UGC Regulations-2018" means, UGC Regulations on "Revision of Pay Scales of Teachers in Non Agricultural Universities, National Law University, Affiliated Colleges, Government Colleges/Institutes as per 7th Central Pay Commission and UGC Regulations on minimum qualifications for appointment of teachers and other academic staff in universities and colleges and measure for the maintenance of standards in Higher Education, 2018". issued vide Notification dated 18th July, 2018," here-in-before referred to as UGC Regulations-2018.

सहपत्र दोन

व्यवस्थापन परिषदेने मूळ ठराव संमत केल्याचे कार्यवृत्त : परिच्छेद ५ पहा

Minutes of Item No. 46 : Management Council Meeting dt. 6.6.2023

ITEM NO. 46

सन्मा. सदस्य डॉ.पी.बी.रघुवंशी ह्यांचा प्रस्ताव

सन्मा. व्यवस्थापन परिषद सदस्य डॉ.पी.बी.रघुवंशी ह्यांनी त्यांचे पत्र दि. १७ एप्रिल २०२३ अन्वये विद्यापीठीय उपविधानातील भारतीय संविधानाशी विसंगत असलेल्या तरतुदी विलुप्त करण्याबाबतचा सहपत्राचे पुस्तक क्र.८, पृष्ठ क्र.जी-७५१५-७५१७ अन्वये वितरीत करण्यात आलेला ठराव सभागृहात मांडला आणि सदर ठराव स्वीकृत करून परिणियम समितीकडे पाठविण्याची विनंती केली.

चर्चेअंती, शासनाद्वारे वेळोवेळी निर्गमित होणाऱ्या शासन निर्णयाची/निर्देशाची अंमलबजावणी करणे विद्यापीठाला बंधनकारक असल्याने सदर ठराव मान्य करता येणार नाही, असा मा.कुलगुरु तथा अध्यक्ष यांनी निर्णय घेतला.

मा.अध्यक्षांच्या उपरोक्त निर्णयामुळे सदर प्रस्तावाबाबत सभागृहातील सन्माननीय सदस्यांनी मते नोंदवाचीत (division of votes) अशी सन्माननीय सदस्य डॉ.पी.बी.रघुवंशी यांनी विनंती केली.

त्यावर सभागृहातील सन्माननीय सदस्य डॉ.रघुवंशी, श्री.हर्षवर्धन देशमुख, डॉ.व्ही.एम.मेटकर, डॉ.एच.एम.धुर्वे, श्री.ए.एम.बोर्डे, डॉ.व्ही.एच.नागरे, डॉ.आर.डी.सिकची ह्या ७ सदस्यांनी प्रस्तावाच्या बाजूने आणि सन्माननीय सदस्य डॉ.सौ.व्ही.पी.गुडधे, डॉ.आर.एम.कडू, प्र-कुलगुरु डॉ.वाडेगांवकर, कुलसचिव डॉ.तुषार देशमुख यांनी प्रस्तावाच्या विरोधात असल्याचे जाहीर केले. डॉ.आर.एम.कडू ह्यांनी ह्यासंदर्भात डिसेंट नोट देण्यात येईल असेही सांगितले. सदर डिसेंट नोट ची प्रत सर्व सन्माननीय सदस्यांना देण्यात यावी, अशी डॉ.पी.बी.रघुवंशी यांनी विनंती केली.

ठरावाच्या बाजूने उपरोक्त ७ सदस्यांनी मते नोंदविल्यामुळे सदर ठराव बहुमताने पारीत करण्यात आला. तथापि, मा.कुलगुरुंनी सदर ठरावासंदर्भात म.सा.वि. कायदा कलम १२(६) अंतर्गत कार्यवाही करण्यात येईल व प्राधिकरणाच्या पुढील सभेत ठेवण्यात येईल असा निर्णय दिला. मा.कुलगुरुंनी सदर ठरावासंदर्भात म.सा.वि. कायदा कलम १२(६) अंतर्गत कार्यवाही करण्याचा जो निर्णय घेतला त्यासंदर्भात उपरोक्त ७ सदस्यांनी मा.कुलगुरुंचा सदर निर्णय मा.सर्वोच्च न्यायालय आणि संविधानाच्या विरोधात असल्याचे मत व्यक्त करून त्यावर त्यांची असहमती (Dissent) असल्याचे सभागृहात जाहीर केले.

सहपत्र चार

(कुलगुरुंच्या कारणांना व्यवस्थापन परिषदेने दिलेली मुद्देनिहाय उत्तरे : परिच्छेद ८ पहा)

व्यवस्थापन परिषदेने संमत केलेल्या ठरावाची (Item No. 46 of 2023) अंमलबजावणी करण्यास मा.कुलगुरुंनी नकार देण्याची कारणे विचारात घेणे

१. ज्याअर्थी, व्यवस्थापन परिषदेचे सदस्य डॉ.पी.बी.रघुवंशी यांनी “विद्यापीठ उपविधानातील भारतीय संविधानाशी विसंगत असलेल्या तरतुदी विलुप्त करण्याबाबतचा ठराव” व्यवस्थापन परिषदेच्या दिनांक ६ जून २०२३ रोजीच्या बैठकीसमोर विचारार्थ मांडला होता. (यापुढे उल्लेख ‘मूळ ठराव’ असा) या ठरावाच्या सुरुवातीच्या परिच्छेदामध्ये भारतीय संविधानातील, या ठरावाशी संबंधित तरतुदींची तपशीलवार माहिती देण्यात आली होती. त्यानंतर या ठरावामध्ये या तरतुदींची कायदेशीर स्थिती स्पष्ट करणारे मा.सर्वोच्च न्यायालयाचे अनेक निर्णय उद्धृत केले होते व याबाबतचा “कायद्याचा अंतिम शब्द” सर्वोच्च न्यायालयाने निश्चित करून दिलेला आहे असेही नमूद केले होते. भारतीय संविधानातील ह्या तरतुदी व सर्वोच्च न्यायालयाचे निर्णय विचारात घेऊन व तसे स्पष्टपणे नमूद करून महाराष्ट्र शासनाने विद्यापीठ कायद्यामधील भारतीय संविधानाच्या तरतुदींशी विसंगत असलेल्या बाबी तत्परनेने दुरुस्त केल्याची माहिती याच ठरावामध्ये शेवटी देण्यात आली होती व विद्यापीठाने आपल्या विद्यापीठ उपविधानातील विसंगत तरतुदी दुरुस्त करण्याची कारवाई पार पाडावी अशी विनंती करण्यात आली होती आणि;

२. ज्याअर्थी, सहपत्रांचे पुस्तक क्रमांक ८ च्या पृष्ठ क्रमांक G-७५१५ ते G-७५१७ वर समाविष्ट असलेला हा ठराव कार्यकारी मंडळाने ६ जून २०२३ रोजीच्या बैठकीत विचारात घेतला व पारित केला. तथापि, हा ठराव पारित झाल्यावर “मा.कुलगुरुंनी सदर ठरावा संदर्भात म.सा.वि. कायदा कलम १२(६) अंतर्गत कार्यवाही करण्यात येईल व प्राधिकरणाच्या पुढील सभेत ठेवण्यात येईल” असा निर्णय दिला. मा.कुलगुरुंचा हा निर्णय मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या व

संविधानाच्या विरोधात असल्याचे मत व्यक्त करून त्यावर कार्यकारी मंडळाच्या सात सदस्यांनी असहमती (descent) दर्शविली आणि;

३. ज्याअर्थी, मा.कुलगुरुंनी कायद्याच्या कलम १२(६) प्रमाणे कारवाई करण्यात येईल व व्यवस्थापन परिषदेच्या पुढील सभेत ठेवण्यात येईल असे नुसते सांगितले पण त्याप्रमाणे कारवाई मात्र काहीही केली नाही. त्यामुळे कलम १२(६) चे अवलोकन करणे आवश्यक ठरते. म.सा.वि. कायदा २०१६ मधील कलम १२(६) शब्दशः पुढीलप्रमाणे आहे. :-

“(6) The Vice-Chancellor may defer implementation of a decision taken or a resolution passed by any authority, body or committee of the university if, he is of the opinion that the same is not consistent with the directives of the State Government or with the provisions of the Act, Statutes, Ordinances and Regulations or

that such decision or resolution is not in the interest of the university and at the earliest opportunity refer it back to the authority, body or committee concerned for reconsideration in its next meeting with reasons to be recorded in writing.

If differences persist, he shall within a week, giving reasons submit it to the Chancellor for decision and inform about having done so to the members of the authority, body or committee

सहपत्र तीन

(मूळ ठरावाची अंमलबजावणी करण्यास नकार देण्याची मा.कुलगुरुंनी नमूद केलेली कारणे : परिच्छेद ७ पहा)

(i) As per Section 12(5) of Maharashtra Public Universities Act, 2016, it shall be the duty of the Vice-Chancellor to ensure that the directives of the State Government are properly implemented. The subject of the above Resolution is related to the Government Resolution No. Misc-2018/C.R.56/UNI-1, dated 8th March, 2019 (Direction No. 08/2019) hence it is a directive of the State Government. The authorities of the Universities in the State are constituted as per the Maharashtra Public Universities Act, 2016 which is passed as Legislative Assembly Bill by the Legislative Assembly of the State of Maharashtra. Due to this fact, implementation of above Resolution shall result in insubordination of State Upper House.

(ii) As per Section 25 of the Act, the members of University authorities are also deemed to be public servants.

(iii) Section 5 of Maharashtra Public Universities Act, 2016 empowers the University to exercise the powers and perform duties laid down from its sub-Section (1) to (83). This Section of the Act, covers not only the officers of the Universities but also covers the authorities. Hence, its sub-section (81) prescribes to comply with and carry out any directives issued by the State Government from time to time with reference to Powers & Duties and Responsibilities imposed under this Section 5 of the Act. Subject matters of the Resolution relates to sub-section (12) of this Section-5.

(iv) Since the Resolution pertains to matters contained in the Government Resolution dt. 8th March, 2019 involve

financial implication on Government ex-chequer, the Universities Act, 2016 prohibits the Universities under its Section 8 that without prior approval of Government the University shall not -

8. (1) (b) revise the pay, allowances, post-retirement benefits and other benefits of its teachers, officers and other employees;

(c) grant any special pay, allowance or other extra remuneration of any description whatsoever, including ex-gratia payment or other benefits having financial implications, to any of its teachers, officers or other employees;

(g) take any decision regarding affiliated colleges resulting in increased financial liability, direct or indirect, for the State Government.

(v) Section 71(20) of the Act prescribes for framing of Statute for the subject matters in the Resolution but as per this Section 71(20) these shall not be in contravention to State Government policies.

(vi) The Government Resolutions are it-self fall within the status of Government Uniform Statute considering Section 72(10) of the Act, which are also bound to be followed by the Universities. By this Sub Section (10), the Government has quoted as “Not-with-standing anything contained in foregoing Section” i.e. from Sub-section (1) to (9) of this Section 71, due to which the powers of State Government shall prevail.

“भारतीय संविधानातील कोणत्याही तरतुदींच्या विरोधात किंवा मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयाच्या विरोधात मी कोणतीही घटनाबाह्य कृती करणार नाही. माझी प्रत्येक कृती ही घटनात्मकच असेल व मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयाशी सुसंगत असेल” अशी शपथ मा.कुलगुरुंनी घेतलेली नाही ही गोष्ट खरी असली तरी एक ‘लोकसेवक’ या नात्याने आपली प्रत्येक कृती घटनात्मकच असेल, ती घटनाबाह्य असणार नाही याची काळजी घेणे हा मा.कुलगुरुंच्या विधिमय कर्तव्याचा एक भाग आहे व ‘कुलगुरु’ हे ‘लोकसेवक’ आहेत ही गोष्ट त्यांनी मान्यच केलेली आहे.

(सहपत्र चारचा परिच्छेद 9(4)(B)(e) पहा)

concerned.

After receipt of the decision of the Chancellor, the Vice-Chancellor shall take action as directed by the Chancellor and **inform the authority**, body or committee concerned, accordingly.”

४. ज्याअर्थी, कलम १२(६) मधील तरतुदीनुसार हा ठराव विद्यापीठाच्या हिताचा नाही असे मा.कुलगुरुंना का वाटते? याबाबतची कारणे नमूद करणारे टिपण लेखी स्वरूपात at the earliest opportunity व्यवस्थापन परिषदेसमोर पुढच्या बैठकीत ठेवणे आवश्यक होते. पण तसे त्यांनी केले नाही. At the earliest opportunity त्यांनी लेखी कारणे व्यवस्थापन परिषदेसमोर ठेवली नाहीत. पण दिनांक २२ जून २०२३, २४ जुलै २०२३, ९ ऑगस्ट २०२३ तसेच १५ सप्टेंबर २०२३ रोजीच्या बैठकीसमोरसुद्धा त्यांनी कारणे नमूद करणारे लेखी निवेदन हे व्यवस्थापन परिषदेसमोर ठेवले नाही आणि त्यामुळे व्यवस्थापन परिषदेने पुढच्या बैठकीत मा.कुलगुरुंच्या मताचा आदर करून मूळ ठरावावर पुनर्विचार करण्याची संधीसुद्धा या सभेला मिळाली नाही आणि;

५. ज्याअर्थी, earliest opportunity ला ठरावास विरोध करण्याची कारणे नमूद असलेले लेखी टिपण व्यवस्थापन परिषदेसमोर ठेवण्याची पहिली कृती मा.कुलगुरुंनी पार पाडली असती व व्यवस्थापन परिषद आणि मा.कुलगुरु यांच्यातील मतभेद कायम राहिले असते तर एक आठवड्याच्या आत कारणे नमूद करून मा.कुलगुरुंना कायद्यातील तरतुदीप्रमाणे ही बाब मा.कुलगुरुंकडे पाठविण्याची दुसरी कृती पार पाडावी लागली असती. त्यांच्या या वर्तनामुळे मा.कुलगुरुंचा याबाबत निर्णय होण्याची बाबसुद्धा सहा महिने अधांतरीच राहिली आणि;

६. ज्याअर्थी, एवढ्या महत्त्वाच्या घटनात्मक विषयावरील डॉ.पी.बी.रघुवंशी यांनी १७ एप्रिल २०२३ रोजी सादर केलेला ठराव मा.कुलगुरुंनी बऱ्याच विलंबाने म्हणजे ६ जून २०२३ रोजीच्या बैठकीसमोर ठेवला. त्यावर कलम १२(६) प्रमाणे कारवाई करण्यात येईल असे सांगितले व त्याबाबत कोणतीही कारवाई केली नाही. आता दिनांक ०९.१०.२०२३ च्या व्यवस्थापन परिषदेसाठी प्रसूत करण्यात आलेल्या २०२३ च्या सहपत्रांचे पुस्तक क्रमांक २२ मधील पृष्ठ क्रमांक G-७७४८ वर या ठरावावर करण्यात आलेली कार्यवाही म्हणून “व्य.प.च्या निर्णयाच्या अनुषंगाने पुढील कार्यवाही सुरू आहे.” असे नमूद केले आहे. व्यवस्थापन परिषद आणि मा.कुलगुरु यांच्यातील मतभेदाचा मुद्दा विद्यापीठ

कायदाकर्त्यांना अत्यंत महत्त्वाचा वाटत होता म्हणून त्यांनी कलम १२(६) मध्ये “in next meeting”, “at the earliest opportunity” व “he shall within a week” अशा शब्दांची योजना केलेली आहे. अशा मतभेद प्रसंगात मा.कुलगुरुंनी पार पाडावयाच्या कर्तव्यापासून आपण आपल्या अकृतीने त्यांना वंचित ठेवत आहोत हेही मा.कुलगुरुंच्या लक्षात आले नाही. कायद्यातील तरतुदींची अवहेलना करण्याच्या त्यांच्या या कृति-अकृतिबद्दल हे कार्यकारी मंडळ तीव्र खेद व्यक्त करीत आहे आणि;

७. ज्याअर्थी, भारतीय संविधानातील महत्त्वपूर्ण तरतुदींचा भंग करण्याचा प्रश्न, तसेच मा.सर्वोच्च न्यायालयाने दिलेल्या अनेक निर्णयांशी विसंगत वर्तन करण्याचा प्रश्न व त्याचबरोबर खुद्द महाराष्ट्र शासनाने अशा विसंगती दूर करण्याची प्रत्यक्ष कृती तत्परतेने पार पाडली ह्या गोष्टी मूळ ठरावाने लक्षात आणून दिल्यानंतरसुद्धा आजच्या व्यवस्थापन परिषदेच्या कामकाज पत्रिकेमध्ये या सभागृहाच्या कामकाजाचे जे नियम आहेत त्याला धरून जी कागदपत्रे या सभागृहासमोर ठेवण्यात आली आहेत त्यामध्ये “व्य.प.निर्णयाच्या अनुषंगाने पुढील कार्यवाही सुरू आहे” एवढे एकच वाक्य आहे. महाराष्ट्र सार्वजनिक विद्यापीठ (विद्यापीठ प्राधिकरणांच्या बैठकीमधील कामकाज चालविण्यासाठीची कार्यपद्धती एकरूप परिणियम २०१९ (सन २०१९ चा एकरूप परिणियम क्रमांक ४) यामधील नियम १७ पुढीलप्रमाणे आहे. :-

“१७. बैठकीची नोटीस - कुलसचिव बैठकीच्या दिनांकाच्या कमीतकमी १४ पूर्ण दिवस अगोदर व्यवस्थापन परिषदेच्या बैठकीची नोटीस निर्गमित करील. तो बैठकीच्या दिनांकाच्या कमीत कमी ७ पूर्ण दिवस अगोदर व्यवस्थापन परिषदेच्या सर्व सदस्यांना बैठकीची कार्यसूची निर्गमित करील.”

अशी व्यवस्था कामकाजाच्या नियमांमध्ये असतांना या नियमांचा भंग करून मा.कुलसचिवांनी १४९ ते १६३ असे विषय व त्यासोबत व्यवस्थापन परिषद सहपत्रांचे पुस्तक क्रमांक २४/२०२३ हे नियमबाह्य पद्धतीने मा.कुलगुरुंच्या आदेशानुसार दिनांक ५ ऑक्टोबर २०२३ रोजी प्रसूत केलेले आहेत.

८. तथापि, भारतीय संविधानातील तरतुदींची अंमलबजावणी करण्याचा प्रश्न, मा.सर्वोच्च न्यायालयाने निश्चित करून दिलेला कायद्याचा अंतिम शब्द पालन करण्याचा प्रश्न व खुद्द महाराष्ट्र शासन व महाराष्ट्राचे मा.राज्यपाल यांनी याबाबतच्या विसंगती दूर करण्याची प्रत्यक्षात कृती तत्परतेने पार पाडली आहे, ही बाब लक्षात आणून दिल्यानंतरसुद्धा कुलगुरु अशा विसंगती दूर

तथापि, भारतीय संविधानातील तरतुदींची अंमलबजावणी करण्याचा प्रश्न, मा.सर्वोच्च न्यायालयाने निश्चित करून दिलेला कायद्याचा अंतिम शब्द पालन करण्याचा प्रश्न व खुद्द महाराष्ट्र शासन व महाराष्ट्राचे मा.राज्यपाल यांनी याबाबतच्या विसंगती दूर करण्याची प्रत्यक्षात कृती तत्परतेने पार पाडली आहे, ही बाब लक्षात आणून दिल्यानंतरसुद्धा कुलगुरु अशा विसंगती दूर करण्यास नकार देत असल्याचा प्रश्न, या प्रकरणामध्ये गुंतलेला असल्यामुळे तांत्रिक बाबी लक्षात न घेता विषय क्रमांक १५० अन्वये प्रा.डॉ.पी.बी.रघुवंशी यांच्या प्रस्तावाबाबत मा.कुलगुरुंनी अस्वीकृतीसाठीची जी कारणे नमूद केलेली आहेत त्यांचा यथोचित विचार करून त्याबाबतीत या व्यवस्थापन परिषदेचे मत व निर्णय नोंदविण्याचे काम पूर्ण केले पाहिजे असे या व्यवस्थापन परिषदेला वाटते.

(सहपत्र चारचा परिच्छेद ८ पहा)

दिनांक ६ जून २०२३ रोजीच्या व्यवस्थापन परिषदेच्या बैठकीमध्ये विषय क्रमांक ४६ अन्वये या व्यवस्थापन परिषदेने संमत केलेल्या ठरावाची अंमलबजावणी न करण्या संदर्भात मा.कुलगुरुंनी जी कारणे नमूद केली ती या व्यवस्थापन परिषदेने तपशीलवार व काळजीपूर्वक विचारात घेतली व विचारांती पुढीलप्रमाणे निर्णय घेण्याचे ठरविण्यात येत आहे. (१) पूर्ण विचारांती मूळ ठराव मागे घेण्याविषयी मा.कुलगुरुंनी केलेली विनंती अमान्य करण्यात येत आहे.

(सहपत्र चारचा परिच्छेद १० पहा)

करण्यास नकार देत असल्याचा प्रश्न या प्रकरणामध्ये गुंतलेला असल्यामुळे तांत्रिक बाबी लक्षात न घेता विषय क्रमांक १५० अन्वये प्रा.डॉ.पी.बी.रघुवंशी यांच्या प्रस्तावाबाबत मा.कुलगुरुंनी अस्वीकृतीसाठी जी कारणे नमूद केलेली आहेत त्यांचा यथोचित विचार करून त्याबाबतीत या व्यवस्थापन परिषदेचे मत व निर्णय नोंदविण्याचे काम पूर्ण केले पाहिजे असे या व्यवस्थापन परिषदेला वाटते.

९. मा.कुलगुरुंनी याबाबतीत आजच्या कामकाज पत्रिकेच्या पृष्ठ १२६ वर क्रमांक (i) ते (vi) अशी सहा कारणे नमूद केलेली आहेत. प्रत्येक कारणाबाबत या सभागृहाचे मत पुढीलप्रमाणे नमूद करण्यात येत आहे.

(1) (A) मा.कुलगुरुंनी नमूद केलेले कारण क्रमांक (i) :-
(i) As per Section 12(5) of Maharashtra Public Universities Act, 2016, it shall be the duty of the Vice-Chancellor to ensure that the directives of the State Government are properly implemented. The subject of the above Resolution is related to the Government Resolution No. Misc-2018/C.R.56/UNI-1, dated 8th March, 2019 (Direction No. 08/2019) hence it is a directive of the State Government. The authorities of the Universities in the State are constituted as per the Maharashtra Public Universities Act, 2016 which is passed as Legislative Assembly Bill by the Legislative Assembly of the State of Maharashtra. Due to this fact, implementation of above Resolution shall result in insubordination of State Upper House.

(1) (B) व्यवस्थापन परिषदेची मताभिव्यक्ती :- (a) मा.कुलगुरुंनी कारण नमूद करतांना "implementation of above Resolution shall result in insubordination of State Upper House" हे जे वाक्य वापरले आहे ते अनाकलनीय आहे.

(b) "In the Supreme Court of India Civil Original Jurisdiction (M. R. Shah; B.V. Nagarathna, J.J.) Writ Petition (Civil) No.1525 of 2019; Gambhirdan K Gadhi Versus The State of Gujarat & Ors." या प्रकरणात मा.सर्वोच्च न्यायालयाने दिनांक ३ मार्च २०२२ रोजी दिलेल्या निर्णयातील परिच्छेद १५ पुढीलप्रमाणे आहे. :- "Therefore, when the appointment of respondent No.4 is found to be contrary to the UGC Regulations, 2018 and the UGC Regulations are having the statutory force, we are of the opinion that this is a fit case to issue a writ of quo warranto and to quash and set aside the appointment of respondent No.4 as the Vice Chancellor of the SP University."

(c) मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या त्याच निर्णयातील परिच्छेद १६ मध्ये पुढीलप्रमाणे निष्कर्ष आहे. :- "UGC Regulations becomes part of the Act. In

case of any conflict between State legislation and Central legislation, Central legislation shall prevail by applying the rule/principle of repugnancy as enunciated in Article 254 of the Constitution as the subject 'education' is in the Concurrent List (List III) of the Seventh Schedule of the Constitution."

(d) मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या त्याच निर्णयातील परिच्छेद १२.२ मध्ये पुढीलप्रमाणे निष्कर्ष आहे. :- "Thus, the provisions of the SPU Act, 1955/provisions under the State legislation are just contrary to the UGC Regulations, 2010/2018, which, as observed hereinabove, are binding on the State Government and the universities thereunder."

(e) भारतीय संविधानातील कलम २५४ (१) पुढीलप्रमाणे आहे. :- "254. (1) If any provision of a law made by the Legislature of a State is repugnant to any provision of a law made by Parliament which Parliament is competent to enact, or to any provision of an existing law with respect to one of the matters enumerated in the Concurrent List, then, subject to the provisions of clause (2), the law made by Parliament, whether passed before or after the law made by the Legislature of such State, or, as the case may be, the existing law, shall prevail and the law made by the Legislature of the State shall, to the extent of the repugnancy, be void."

(2) (A) मा.कुलगुरुंनी नमूद केलेले कारण क्रमांक (ii) :-
(ii) As per Section 25 of the Act, the members of University authorities are also deemed to be public servants.

(2) (B) व्यवस्थापन परिषदेची मताभिव्यक्ती :- (a) महाराष्ट्र शासनाच्या भाषा संचालनालयाने प्रकाशित केलेल्या शासन व्यवहार कोषामध्ये 'Public Servant' या शब्दाचा 'लोकसेवक' असा अर्थ सांगितलेला आहे. विधि विषयक शब्दांचा अर्थ सांगणाऱ्या इंग्रजी शब्दकोषामध्ये "Someone who works for the Government" किंवा "One elected to a government post" असा अर्थ सांगितलेला आहे.

(b) मा.कुलगुरु म्हणतात त्याप्रमाणे कायद्याच्या कलम २५ नुसार विद्यापीठ प्राधिकरणाचे सदस्य हे लोकसेवक आहेत ही गोष्ट खरी आहे. कलम २५ पुढीलप्रमाणे आहे. :- "25. All salaried officers, members of the authorities, committees or bodies, teachers of the university and other employees of the university, shall be deemed to be public servants within the meaning of section 21 of the Indian Penal Code. (XLV of 1860.)"

(c) "लोकसेवक" या नात्याने या लोकसेवकांना तदनुषंगिक कायदेशीर

UGC Regulations and the State Act if not on a par with the UGC Regulations must be amended to bring it on a par with the applicable UGC Regulations and until then it is the applicable UGC Regulations that shall prevail.

(सहपत्र एकचा परिच्छेद ५ पहा)

सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयाप्रमाणे राज्यशासनाचे सुधारणा केलेली आहे हे कुलगुरुंच्या लक्षात आणून दिले पण ते सुधारयला तयार नाहीत

कर्तव्याचे पालन करणे भाग आहे. घटनेने निर्माण केलेली लोकसेवकाची जी पदे आहेत, त्यांना तर त्या पदावर आरुढ होण्यापूर्वी घटनात्मक कर्तव्य पालनाबाबत शपथ घ्यावी लागते.

(d) संविधानाने नमूद केलेल्या लोकसेवकांच्या पदाविषयी बोलावयाचे झाल्यास मा.राष्ट्रपतींना कलम ६० अन्वये, मा.उपराष्ट्रपतींना कलम ६९ अन्वये, केंद्रीय मंत्र्यांना कलम ७५(४) अन्वये, संसद सदस्यांना कलम ९९ अन्वये, मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या न्यायाधिशांना कलम १२४(६) अन्वये, मा.उच्च न्यायालयाच्या न्यायाधिशांना कलम २१९ अन्वये, भारताचे नियंत्रक व महालेखापाल यांना कलम १४८(२) अन्वये, राज्यांतील मंत्र्यांना कलम १६४(३) अन्वये, राज्य विधानमंडळाच्या सदस्यांना कलम १८८ अन्वये पद धारण करण्यापूर्वी शपथ घ्यावी लागते. ही शपथ घेतानाच्या शब्दरचनेचा तर्जुमा सुद्धा संविधानाने ठरवून दिलेला आहे. शपथेच्या या शब्दरचनेचे नमुने भारतीय संविधानाच्या तिसऱ्या परिशिष्टामध्ये समाविष्ट आहेत. “संविधान व कायदा या नुसार सर्व तऱ्हेच्या लोकांना मी निर्भयपणे आणि निस्पृहपणे तसेच कोणाच्याही विषयी ममत्वभाव किंवा आकस न बाळगता न्याय वागणूक देईल” ही शब्दरचना सर्वच पदांवर आरुढ होणाऱ्या सर्वच लोकसेवकांच्या शपथेच्या नमुन्यामध्ये असलेली आपल्याला दिसून येते.

(e) व्यवस्थापन परिषदेचे सदस्य व मा.कुलगुरू यांना तशी शपथ घ्यावी लागत नाही हे खरे असले तरी भारतीय संविधान व कायदा यांचे पालन करणे यापासून भारतातील सर्वश्रेष्ठ घटनात्मक पदधारकांना किंवा सामान्य नागरिकांना जेथे सूट असू शकत नाही तेथे मा.कुलगुरूंना सूट देण्यात आलेली आहे असा अर्थ काढणे हे खूपच धोक्याचे आहे. संविधान व कायदा या शब्दांचा अर्थ लावतांना त्यातील ‘कायदा’ म्हणजे मा.सर्वोच्च न्यायालयाने त्याचा जो अर्थ सांगितला असेल त्याप्रमाणे किंवा पुढे मा.सर्वोच्च न्यायालय जो अर्थ सांगेल त्याप्रमाणे असाच घ्यावा लागेल ही कायद्याची सुस्थापित स्थिती (settled position of law) आहे.

(f) विद्यापीठीय उपविधान (subordinate legislation by the university), राज्याचे विधीविधान (state legislation) आणि संविधान (constitutional law) या तीन प्रकारांच्या उतरंडीमध्ये कोणत्या प्रकारचे स्थान वरचे असेल हे मा.सर्वोच्च न्यायालयाने निश्चित करून दिल्यानंतरसुद्धा विधी विषयातील पदव्युत्तर वर्गाचे संचालन करणाऱ्या विद्यापीठाच्या प्रमुख पदी असलेल्या मा.कुलगुरूंच्या हे आकलनात येवू नये हे खेदजनक होय.

(3) (A) मा.कुलगुरूंनी नमूद केलेले कारण क्रमांक (iii) :- (iii) Section 5 of Maharashtra Public Universities Act, 2016 empowers the University to exercise the powers and perform duties laid down from its sub-Section (1) to (83). This Section of the Act, covers not only the officers of the Universities but also covers the authorities. Hence, its sub-section (81) prescribes to comply with and carry out any directives issued by the State Government from time to time with reference to Powers & Duties and Responsibilities imposed under this Section 5 of the Act. Subject matters of the Resolution relates to sub-section (12) of this Section-5.

सहपत्र पाच

कुलगुरूंची कारणे व त्यावरील मुद्देनिहाय उत्तरे लक्षात घेऊन व्यवस्थापन परिषदेचा निर्णय परिच्छेद १२ पहा

(३) तथापि, यासंदर्भात “व्यवस्थापन परिषदेने संमत केलेल्या ठरावाची (Item No. 46 of 2023) अंमलबजावणी करण्यास मा.कुलगुरूंनी नकार देण्याची कारणे विचारात घेणे” या विषयावरील १० परिच्छेदांचे लेखी निवेदन सन्माननीय सदस्य डॉ.पी.बी.रघुवंशी यांनी सादर केले. व्यवस्थापन परिषदेने सदर निवेदन विचारात घेऊन संमत केले. सदर निवेदन “परिशिष्ट-अ” म्हणून सोबत जोडले आहे. सदर निवेदनावर सन्माननीय सदस्य डॉ.रविन्द्र कडू यांनी असहमती दर्शविली.

सन्माननीय सदस्य डॉ.पी.बी.रघुवंशी यांनी परिशिष्ट-अ नुसार सादर केलेले निवेदन लक्षात घेता, डॉ.पी.बी.रघुवंशी यांच्या प्रस्तावावर व्यवस्थापन परिषदेच्या सभेत दि. ९.१०.२०२३ रोजी पुनर्विचारार्थ आलेला प्रस्ताव नाकारण्यात आला. त्यामुळे सदर विषय महाराष्ट्र सार्वजनिक विद्यापीठ कायदा, २०१६ च्या कलम १२(६) मधील तरतुदीनुसार मा.कुलपतींकडे निर्णयार्थ पाठविण्यात येईल, असे मा.अध्यक्षांनी जाहीर केले.

(3) (B) व्यवस्थापन परिषदेची मताभित्यक्ती :- (a) कारणे नमूद करतांना मा.कुलगुरूंनी विद्यापीठ कायद्यातील कलम ५ मधील उपकलम (१२) व (८१) चा उल्लेख केलेला आहे. तो त्यांच्या प्रतिपादनाच्या विरोधात जाणारा आहे.

(b) विद्यापीठ कायद्याच्या कलम ५ मधील उपकलम १२ हे शब्दशः पुढीलप्रमाणे आहे. :- (12) to make appointments to the posts of directors, principals, university teachers, non-vacation academic staff, non-teaching skilled, administrative, ministerial staff and other posts sanctioned by the State Government as per the qualifications and experience specified by the State Government and the University Grants Commission;

खरे म्हणजे हे उपकलम मा.कुलगुरूंच्या लक्षात आल्यामुळे विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या रेग्युलेशनचे श्रेष्ठत्व मान्य करण्याचे निदेश मा.कुलगुरूंनी तातडीने निर्गमित करण्याची निकड निर्माण झालेली आहे, अन्यथा या क्षेत्रात निर्माण होणारे अराजक फार मोठे असेल. ही गोष्ट त्यांच्या कशी लक्षात आली नाही याचे आश्चर्य वाटते. कुलगुरूंची नेमणूक करतांना ती यूजीसी रेग्युलेशनप्रमाणे नसेल तर ती रद्द होते हे मूळ ठरावान्वये लक्षात आणून दिल्यानंतरसुद्धा इतर नेमणुका करतांना यूजीसी रेग्युलेशनकडे दुर्लक्ष करण्याचा विचार ते वाजूला ठेवू शकत नाहीत हे आणखीच आश्चर्यकारक होय.

(c) विद्यापीठ कायद्यातील कलम ५ च्या उपकलम ८१ चा उल्लेख मा.कुलगुरूंनी केलेला आहे. ते उपकलम शब्दशः पुढीलप्रमाणे आहे. :- (81) to comply with and carry out any directives issued by the State Government, from time to time, with reference to above powers, duties and responsibilities of the university;

Directives issued by the State Government यांची अंमलबजावणी करणे एवढाच प्रश्न नसून विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या रेग्युलेशनच्या श्रेष्ठत्वाबाबत राज्य शासनाकडून मांडण्यात आलेले दृष्टीकोन विशद करणारे दोन परस्पर विरोधी निदेश असतील तर त्यापैकी कोणाची निवड करावयाची असा हा खरा प्रश्न आहे.

(१) यूजीसी रेग्युलेशनबाबतचा पहिला जुना दृष्टीकोन :- सन २०१६ चा विद्यापीठ कायदा व ८ मार्च २०१९ रोजीच्या शासननिर्णयातील एखाद दुसरी तरतूद यूजीसी रेग्युलेशनच्या विरोधात जात असेल तर त्यातून व्यक्त होणारा राज्यशासनाचा दृष्टीकोन याला राज्यशासनाचा पहिला जुना दृष्टीकोन असे म्हणता येईल.

(२) यूजीसी रेग्युलेशन बाबतचा राज्यशासनाचा दुसरा अद्यावत दृष्टीकोन:- मा.राज्यपालांनी दिनांक २४ नोव्हेंबर २०२२ रोजी निर्गमित केलेला अध्यादेश व त्यानंतर राज्य विधिमंडळाने केलेला सन २०२३ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ६, जो ११ जानेवारी २०२३ पासून अंमलात आलेला आहे. यातून व्यक्त होणाऱ्या राज्यशासनाच्या दृष्टीकोनाला अद्यावत दृष्टीकोन असे म्हणता येईल.

(d) दोन मधून निवड करण्याबाबत कायद्याची सुस्थापित स्थिती पुढीलप्रमाणे आहे.:- Where sections of enactment contain two provisions and the second provision is repugnant in any way to the first, the second provision must prevail for it stands last in the enactment and speaks the last intention of the makers.

(4) (A) मा.कुलगुरूंनी नमूद केलेले कारण क्रमांक (iv) :- (iv) Since the Resolution pertains to matters contained in the Government Resolution dt. 8th March, 2019 involve financial implication on Government ex-chequer, the Universities Act, 2016 prohibits the Universities under its Section 8 that without prior approval of Government the University shall not -

8. (1) (b) revise the pay, allowances, post-retirement benefits and other benefits of its teachers, officers and other employees;

(c) grant any special pay, allowance or other extra remuneration of any description whatsoever, including ex-gratia payment or other benefits having financial implications, to any of its teachers, officers or other employees;

(g) take any decision regarding affiliated colleges resulting in increased financial liability, direct or indirect, for the State

In view of above, the existing provisions regarding appointments of Vice-Chancellors and Pro-Vice-Chancellors contained in the said State Acts relating to universities needs to be amended suitably so as to make them in consonance with the UGC Regulations.

(सहपत्र एकचा परिच्छेद ५ पहा)

ही राज्यशासनाची भूमिका कुलगुरुंच्या लक्षात आणून दिली तरी ते कड फेरायला तयार नाहीत

Government.

(4) (B) व्यवस्थापन परिषदेची मताभिव्यक्ती :- (a) यामध्ये मा.कुलगुरुंनी चौथे कारण नमूद करतांना विद्यापीठीय उपविधानातून उद्भवणाऱ्या आर्थिक दायित्वाबाबतच्या विद्यापीठ कायद्यातील कलम ८ चा उल्लेख केलेला आहे. कायद्यातील हे अत्यंत महत्त्वाचे कलम आहे. शासनाच्या मान्यतेशिवाय शासनावर कोणतेही आर्थिक दायित्व लादले जाऊ नये अशी ही व्यवस्था आहे व त्यामध्ये काही चुकीचे आहे असे या व्यवस्थापन परिषदेला वाटत नाही.

(b) विद्यापीठीय उपविधानाची निर्मिती झाल्याबरोबर लगेच त्यातून उद्भवणारी आर्थिक दायित्वे देय होतात असे मा.कुलगुरुंनी गृहीत धरलेले आहे हे अत्यंत चुकीचे आहे असे या सभेला वाटते.

(c) शासनाच्या मान्यतेशिवाय कोणतेही आर्थिक दायित्व देय होणार नाही याची काळजी घेण्यासाठी उच्च शिक्षण संचालकांच्या नेतृत्वाखाली फार मोठी यंत्रणा राज्यभर काम करित असते व त्या यंत्रणेच्या चाळणीतून गाळणी लागल्यानंतरच दायित्वाची देयता आकारास येते या बाबीचा मा.कुलगुरुंना विसर पडला हे आश्चर्यजनक आहे.

(d) उपविधानातील बहुसंख्य तरतुदींचा आर्थिक दायित्वाशी कवडी इतकाही संबंध नसतो. उदा. यूजीसीच्या रेग्युलेशनशी विसंगत निवड समिती ताबडतोब सुसंगत केली नाही तर त्यातून कोर्टकचेऱ्या होणार व अनेक नेमणुका रद्द होणार. यात आर्थिक दायित्व काहीही नसते. बहुसंख्य तरतुदी या अशाच स्वरूपाच्या आहेत. यूजीसी रेग्युलेशनमधील काही तरतुदी या आर्थिक दायित्वाशी संबंधित आहेत हे खरे आहे.

(e) "भारतीय संविधानातील कोणत्याही तरतुदींच्या विरोधात किंवा मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयाच्या विरोधात मी कोणतीही घटनाबाह्य कृती करणार नाही. माझी प्रत्येक कृती ही घटनात्मकच असेल व मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयाशी सुसंगत असेल" अशी शपथ मा.कुलगुरुंनी घेतलेली नाही ही गोष्ट खरी असली तरी एक 'लोकसेवक' या नात्याने आपली प्रत्येक कृती घटनात्मकच असेल, ती घटनाबाह्य असणार नाही याची काळजी घेणे हा मा.कुलगुरुंच्या विधिमय कर्तव्याचा एक भाग आहे व 'कुलगुरु' हे 'लोकसेवक' आहेत ही गोष्ट त्यांनी मान्यच केलेली आहे.

(f) विषयोक्त बाबी संदर्भात विद्यापीठाला उपलब्ध असलेले उपविधान मुख्यत्वे दोन प्रकारचे असते. एक म्हणजे परिनियम व दुसरे म्हणजे मा.कुलगुरुंनी कलम १२(८) अन्वये निर्गमित केलेले निदेश. यापैकी परिनियमाच्या बाबतीत मा.राज्यपालांची संमती असल्याशिवाय परिनियम अस्तित्वातच येत नाहीत. मा.कुलगुरुंनी जे निदेश काढलेले असतात ते कार्यकारी मंडळासमोर ठेवले जातात. घटनात्मक तरतुदींशी सुसंगत अशा निदेशांना शासन मान्यता देणार नाही असे अगोदरच गृहीत धरणे चुकीचे आहे.

(g) आणखी असे की, यूजीसी रेग्युलेशनशी विसंगत असलेल्या विद्यापीठ कायद्यातील तरतुदी तत्परतेने अध्यादेश काढून (व त्यानंतर अधिनियम करून) दुरुस्त करणारे राज्यशासन शासननिर्णयातील विसंगत तरतुदी दुरुस्त करण्यास मान्यता देणार नाही असे गृहीत धरणे हे राज्यशासनाविषयी अकारण आकस धरणारे कृत्य आहे असे या सभेचे मत आहे.

(h) शेवटी काय तर आपले उपविधान हे घटनात्मक तरतुदींशी सुसंगत आहे किंवा नाही हे पाहणे विद्यापीठाचे काम आहे तर त्यातील आर्थिक दायित्वाच्या बाबीला मान्यता द्यायची किंवा नाही याबाबतचा उचित निर्णय घटनात्मक तरतुदी पाहून करणे हे शासनाचे काम आहे.

(5) (A) मा.कुलगुरुंनी नमूद केलेले कारण क्रमांक (v) :-
(v) Section 71(20) of the Act prescribes for framing of Statute for

**MAHARASHTRA FEDERATION OF UNIVERSITY
& COLLEGE TEACHERS ORGANIZATION
(MFUCTO)**

PRESIDENT GENERAL SECRETARY
Prof. Dr. S. P. Lawande Prof. Dr. P. B. Raghuvanshi
Mob. - 09422228174 Mob. - 09422155603

Ref. No. : Date : 07.08.2023

प्रति,

माननीय, शिक्षण सचिव, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग,
महाराष्ट्र शासन मंत्रालय, मुंबई-४०००३२

विषय : उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग महाराष्ट्र राज्य शासननिर्णय दिनांक ८ मार्च २०१९ (G.R.No. Misc.2018/C.R.56/18/UNI-1) मध्ये दुरुस्ती होणेबाबत.

संदर्भ : महाराष्ट्र शासन उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग शासन शुद्धिपत्रक क्रमांक संकीर्ण १११/१५७/२०/तां.शि. २ दिनांक ३० मे २०२३

महोदय,

वरील संदर्भीय निर्णयानुसार तंत्र शिक्षण संचालनालयाच्या अधिपत्याखालील शासकीय व अशासकीय अनुदानित पदवी व पदविका संस्थांतील अध्यापकांना सातव्या वेतन आयोगाच्या शासन निर्णया सोबतच्या पे-मॅट्रिक्स टेबल मध्ये सुधारणा करण्यात आली आहे. अशाच प्रकारची सुधारणा उच्च शिक्षण संचालनालयाच्या अधिपत्याखालील शासकीय व अशासकीय अनुदानित पदवी संस्थातील/महाविद्यालयातील अध्यापकांना लागू व्हावी व या विभागाचा शासन निर्णय दिनांक ८ मार्च २०१९ ला जोडलेले अपेंडिक्स-1 दुरुस्त व्हावे ही आग्रहाची विनंती.

कळावे,

प्रा.डॉ.एस.पी.लवांडे,

अध्यक्ष, महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघ

सोबत : महाराष्ट्र शासन, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग, शासन शुद्धिपत्र दि. ३० मे २०२३.

**MAHARASHTRA FEDERATION OF UNIVERSITY
& COLLEGE TEACHERS ORGANIZATION
(MFUCTO)**

PRESIDENT GENERAL SECRETARY
Prof. Dr. S. P. Lawande Prof. Dr. P. B. Raghuvanshi
Mob. - 09422228174 Mob. - 09422155603

Ref. No. : Date : 07.08.2023

प्रति,

माननीय, शिक्षण सचिव, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग,
महाराष्ट्र शासन मंत्रालय, मुंबई-४०००३२

विषय : ३० जून रोजी सेवानिवृत्त होणाऱ्या कर्मचाऱ्यांना लगतच्या १ जुलै ची काल्पनिक वेतनवाढ विचारात घेऊन सेवानिवृत्ती वेतन मिळणेबाबत.

संदर्भ : महाराष्ट्र शासन, वित्त विभाग, शासन परिपत्रक, क्रमांक वेतन-२०२३/प्र.क्र.१३/सेवा-३ दि. २८ जून २०२३.

महोदय,

वरील संदर्भीय परिपत्रकांन्वये दिनांक ३० जून रोजी सेवानिवृत्त झालेल्या/होणाऱ्या कर्मचाऱ्यांना लगतच्या १ जुलै रोजीची काल्पनिक वेतनवाढ विचारात घेऊन सेवानिवृत्ती वेतन देण्याचा निर्णय वित्त विभागाने घेतलेला आहे. सदरचा निर्णय उच्च शिक्षण विभागातील सेवानिवृत्त झालेल्या/होणाऱ्या कर्मचाऱ्यांना लागू करण्याबाबतचे परिपत्रक उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाने निर्गमित करावे ही आग्रहाची विनंती.

कळावे,

प्रा.डॉ.एस.पी.लवांडे,

अध्यक्ष, महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघ (MFUCTO)

State Acts relating to universities needs to be amended suitably so as to make them in consonance with the UGC Regulations.

(सहपत्र एकचा परिच्छेद ५ पहा)

मा.राज्यपालांची व राज्यशासनाची ही भूमिका कुलगुरुंच्या लक्षात आणून दिली तरी ते ऐकायलाच तयार नाहीत

the subject matters in the Resolution but as per this Section 71(20) these shall not be in contravention to State Government policies.

(5) (B) व्यवस्थापन परिषदेची मताभिव्यक्ती :- (a) येथे मा.कुलगुरुंनी विद्यापीठ कायद्याच्या कलम ७१ मधील उपकलम २० उधृत केलेले आहे. ते उपकलम शब्दशः पुढीलप्रमाणे आहे. :- (20) qualifications, recruitment, code of conduct, terms of office, duties and conditions of service including periodic training and advance training, field exposure, deputation, assessment of teachers, officers and other employees of the university and affiliated colleges except those colleges or institutions which are maintained by the State or Central Government or local authority, retirement benefits and the manner of termination of their services as approved by the State Government, provided that these shall not be in **contravention of State Government policies in this regard** ;

(b) राज्यशासनाचे धोरण (State Government policies) असा शब्द वापरतांना कोणते धोरण? याचा निर्णय करावाच लागेल. जुने धोरण की, अद्यावत धोरण? संविधानाशी विसंगत धोरण की, संविधानाशी सुसंगत धोरण? मा.सर्वोच्च न्यायालयाने कायद्याचा जो अर्थ सांगितला आहे त्याच्याशी सुसंगत धोरण की, विसंगत धोरण?

(१) यूजीसी रेग्युलेशनबाबतचे राज्यशासनाचे पहिले जुने धोरण :- सन २०१६ चा विद्यापीठ कायदा व ८ मार्च २०१९ रोजीच्या शासननिर्णयातील एखाद दुसरी तरतूद यूजीसी रेग्युलेशनच्या विरोधात जात असेल तर त्यातून व्यक्त होणारे राज्यशासनाचे धोरण याला राज्यशासनाचे पहिले जुने धोरण असे म्हणता येईल.

(२) यूजीसी रेग्युलेशन बाबतचे राज्यशासनाचे दुसरे अद्यावत धोरण:- मा.राज्यपालांनी दिनांक २४ नोव्हेंबर २०२२ रोजी निर्गमित केलेला अध्यादेश व त्यानंतर राज्य विधिमंडळाने केलेला सन २०२३ महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ६ जो ११ जानेवारी २०२३ पासून अंमलात आलेला आहे. यातून व्यक्त होणारे राज्यशासनाचे धोरण यास राज्यशासनाचे दुसरे अद्यावत धोरण असे म्हणता येईल.

(c) दोन मधून निवड करण्याबाबत कायद्याची सुस्थापित स्थिती पुढीलप्रमाणे आहे.:- Where sections of enactment contain two policies and the second policy is repugnant in any way to the first, the second policy must prevail for it stands last in the enactment and speaks the last intention of the makers.

(6) (A) मा.कुलगुरुंनी नमूद केलेले कारण क्रमांक (vi) :-
(vi) The Government Resolutions are it-self fall within the status

of Government Uniform Statute considering **Section 72(10) of the Act, which are also bound to be followed by the Universities. By this Sub Section (10)**, the Government has quoted as "Not-with-standing anything contained in foregoing Section" i.e. from Sub-section (1) to (9) of this Section 71, due to which the powers of State Government shall prevail.

(6) (B) व्यवस्थापन परिषदेची मताभिव्यक्ती :- (a) हे कारण नमूद करतांना मा.कुलगुरुंनी विद्यापीठ कायद्याच्या कलम ७२ मधील उपकलम १० बाबतचा उल्लेख केलेला आहे. ते उपकलम पुढीलप्रमाणे आहे. :- **(10) Notwithstanding anything contained in the foregoing sub-sections**, the State Government shall have power to prescribe uniform Statutes on the subjects through publication in the Official Gazette, which shall be binding on the universities.

(b) या उपकलमातील "Notwithstanding anything contained in the foregoing sub-sections" ही शब्दरचना "Notwithstanding anything contained in the Constitution of India or in any Judgement of the Hon'ble Supreme Court of India" अशी आहे असे गृहीत धरून तसा अर्थ लावणे हे खूपच धोकादायक आहे याची जाणीव मा.कुलगुरुंना करून देण्यात येत आहे.

१०. दिनांक ६ जून २०२३ रोजीच्या व्यवस्थापन परिषदेच्या बैठकीमध्ये विषय क्रमांक ४६ अन्वये या व्यवस्थापन परिषदेने संमत केलेल्या ठरावाची अंमलबजावणी न करण्या संदर्भात मा.कुलगुरुंनी जी कारणे नमूद केली ती या व्यवस्थापन परिषदेने तपशीलवार व काळजीपूर्वक विचारात घेतली व विचाराअंती **पुढीलप्रमाणे निर्णय घेण्याचे ठरविण्यात येत आहे. :-**

(१) पूर्ण विचाराअंती मूळ ठराव मागे घेण्याविषयी मा.कुलगुरुंनी केलेली विनंती अमान्य करण्यात येत आहे.

(२) भारतीय संविधानातील तरतुदी व मा.सर्वोच्च न्यायालयाचे निर्णय लक्षात घेता यूजीसी रेग्युलेशन्सचे श्रेष्ठत्व मान्य करण्याची जी प्रत्यक्ष कृती राज्यशासनाने केलेली आहे ती कृती म्हणजे २४ नोव्हेंबर २०२२ रोजी मा.राज्यपालांनी काढलेला अध्यादेश व ११ जानेवारी २०२३ रोजी अंमलात आलेला सन २०२३ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ६ या नुकत्याच घडलेल्या घटना मा.कुलगुरुंच्या लक्षात आणून देण्यात आलेल्या असल्यामुळे, तत्परतेने कार्यवाही न केल्यास होणारे संभाव्य अराजक लक्षात घेऊन मा.कुलगुरुंनी विद्यापीठ कायद्याच्या कलम १२(८) नुसार तातडीने रेग्युलेशन्सशी सुसंगत निदेश निर्गमित करावेत अशी त्यांना विनंती करण्यात येत आहे.

(३) परिनियम तयार करण्याची कार्यवाही सुद्धा तातडीने हाती घ्यावी असाही निर्णय घेण्यात येत आहे.

दोन मधून निवड करण्याबाबत कायद्याची सुस्थापित स्थिती पुढीलप्रमाणे आहे. :- Where sections of enactment contain two provisions and the second provision is repugnant in any way to the first, the second provision must prevail for it stands last in the enactment and speaks the last intention of the makers.

(सहपत्र चारचा परिच्छेद 9(3)(B)(d) पहा)

सहपत्र सहा

(मा.राज्यपालांचे मार्गदर्शन मागण्यासाठी कुलगुरुंनी पाठविलेले पत्र :

परिच्छेद १३ पहा)

SANT GADGE BABA AMRAVATI UNIVERSITY,
Amravati - 444 602, Maharashtra (India)**DR. PRAMOD YEOLE**

M.Pharm., Ph.D., D.B.M.

Vice-Chancellor

No. SGBAU/P-100/38/2023 Date: 14 Oct. 2023

To,

Smt. Shweta Singhal, I.A.S.

Secretary to the

Hon'ble Chancellor and Governor of Maharashtra,
Raj Bhavan, Malbar Hill, Mumbai- 400 035.**Subject:** Seeking Hon'ble Chancellor's Guidance on
Management Council Dispute Resolution.**Reference : (01)** Resolution passed by the
Management Council of this University in its meeting
held on 6th June 2023 (Adjourned from 26th April 2023)
under Item No. 46.**(02)** Resolution passed by the Management Council
of this University in its meeting held on 9th October
2023 under Item No. 150.

Dear Madam,

Greetings,

Being Vice-Chancellor (In-Charge) and Chairman of
the Management Council of this University, I have
deferred the implementation of the decision/ resolution
passed by the Management Council of this University in
its meetings dt.6.6.2023 and 9.10.2023, and further, **I
decided to refer the same subject before His
Excellency the Hon'ble Chancellor for final decision
under section 12(6) of the Maharashtra Public
Universities Act, 2016.**One of the members of the Management Council Dr.
P. B. Raghuwanshi had submitted a proposal in the
meeting of the Management Council held on 6.6.2023
vide Item No.46 regarding "विद्यपीठिय उपविद्यानातील भारतीय संविधानाशी विसंगत
असलेल्या तरतुदी विलुप्त करण्याबाबत"(Copy of Agenda Item No.46 is
enclosed as **Annexure-1**) and thereby requested this
University to pass a resolution in the meeting of the
Management Council and thereby refer his proposal to
the Statute Committee and withdraw the Direction No.8/
2019 on G.R. No.Misc 2018/CR/56/18/UNI-1 dt.8th
March 2019 of Govt. of Maharashtra, Higher & Technical
Department on UGC Regulation 2018 on 7th Pay
Commission to teachers of Universities & Colleges **which
he believes are contrary to the provisions of
Constitution of India and some Judgments of the
Hon'ble Apex Court.**It is the contention of Dr. Raghuwanshi that the
Government Resolution issued by the State Government
are **inconsonance** with the provisions of University
Grants Commission Regulation and therefore, as per the
Judgment given the Hon'ble Apex Court and as per the
provisions of Constitution of India, the Regulation of
the University Grants Commission are more important
and that will supersede over the Government Resolutions.**The resolution passed by the Management
Council on the proposal of Dr. P.B. Raghuwanshi
under Item No.46 in its meeting dt.6.6.2023 is
enclosed herewith as Annexure-2.**

The resolution passed by the Management Council

of this University in its meeting dated 6.6.2023 vide Item
No.46 was referred back to the Management Council
under section 12(6) of the M.P.U.Act, 2016 for
reconsideration in the meeting of the Management
Council held on 9.10.2023 vide Item No.150 along with
detailed reasons therefore & letter dt.13.9.2023 submitted
by Dr.Ravindra Kadu who is Hon'ble Chancellor's
nominee on the Management Council in favour of decision
of Vice-Chancellor. (Copy of Agenda Item No.150 is
enclosed herewith as **Annexure-3** & letter
dt.13.9.2023 is enclosed as **Annexure-4**). **While
considering the Item No.150, the Dr. P. B.
Raghuwanshi submitted his representation in the
meeting. Accordingly, the copy of resolution passed
by the Management Council in its meeting
dt.9.10.2023 vide Item No.150 is enclosed herewith as
Annexure-5** alongwith copy of representation of Dr.
Raghuwanshi as **Annexure-6**.**Being the Vice-Chancellor and Chairman of the
Management Council, I defer the implementation
of the resolution on Item No.46 under Section 12(6)**
of the Maharashtra Public Universities Act, 2016. While
placing this resolution for reconsideration, **I have
mentioned the reasons** in the Agenda Item No.150
before the Management Council for deferring the
implementation of the said resolution on Item No.46. In
my clear opinion, as per the provisions of the
Maharashtra Public Universities Act, 2016, the
Government Resolutions passed by the State
Government are having binding value over the public
universities u/s 5 (12) & (81) of the Act, 2016. Not only
this, but as per the provisions of Public Universities Act,
2016, it is the duty of University officers and authorities
to ensure that the directives and the Government
Resolutions of State Government are properly
implemented. The provisions of section 12 (5) of the
Maharashtra Public Universities Act, 2016 has also
casted a duty on Vice-Chancellor to ensure that the
directives and Government Resolutions of State
Government are properly implemented. **Therefore,
considering all these facts,** it will not be proper for
the University and its authorities to take any decision
or pass any resolution against the directives of the State
Government and, as such, the authorities of the
University have no power to send such type of resolution
and Draft Statute u/s 71(20) of M.P.U.Act, 2016 to the
State Government and thereby to remove/add/modify
some of the provisions in the G.R. treating them as
inconsonance with the provisions of the Constitution of
India and the judgment of the Hon'ble Apex Court as
stated by Dr.Raghuwanshi in his representations and
so also withdraw the University's Direction No.8/2019
issued u/s 12(8) of the Act, 2016 on above mentioned
G.R. dated 8th March, 2019. Thus difference persisted
between the Vice-Chancellor and the Members of the
Management Council, in majority, in the meeting of the
Management Council held on 9.10.2023 on Item No.150
r/w Item No.46.Therefore, I hereby request you to kindly place my
submissions before His Excellency the Hon'ble
Chancellor for final decision u/s 12(6) of M.P.U.Act, 2016
on the above mentioned resolutions of the Management
Council of this University.

Thanking you,

Yours faithfully,

Prof. (Dr.) Pramod Yeole I/C Vice-Chancellor**Enclosures:** Annexures 1 to 6.**Copy to:** Dr. P.B. Raghuwanshi, Member of the
Management Council, for information.NUTA BULLETIN (Official Journal of NAGPUR UNI-
VERSITY TEACHERS' ASSOCIATION) **EDITOR :**
Prof. Vivek S. Deshmukh, Balaji Society, Yavatmal 445
001. **PUBLISHER :** Dr. Prakash Tayade , 55, "Aai"
Dr. Punjabrao Deshmukh Colony, Near V.M.V. Cam-
pus, Amravati 444 604 Published at NUTA Bulletin
Office, Shikshak Bhavan, Sant Gadge Baba Amravati
University Campus, **Amravati- 444 602. PRINTED**
AT Bokey Printers, Gandhi Nagar, Amravati. (M.S)
REGD NO. MAHBIL/2001/4448 Postal
Registration No. AMT/RNP/078/2021-23 (Uploaded on
www.nuta.in on 20.10.2023) Price : Rs. Five / Name of
the Posting office : **R.M.S. Amravati.** Date of Posting
: **01.11.2023****If Undelivered , please return to :** NUTA Bul-
letin Office, Shikshak Bhavan, Sant Gadge Baba
Amravati University Campus, **Amravati- 444 602.**

To,.....